

ESTRATÈGIA D'INCLUSIÓ SOCIAL A L'EIX BESÒS

**Síntesi estratègica integral dels barris
de l'Eix Besòs**

Districte de Sant Andreu

Febrer 2018

1. Principals dades socioeconòmiques	4
2. Anàlisi documental dels programes d'actuació i accions d'inclusió social	8
3. Anàlisi del treball de camp als barris del Besòs	20
Annex	27

La Síntesi estratègica integral dels barris de l'Eix Besòs del Districte de Sant Andreu es compon de **tres apartats**:

El primer presenta una breu relació d'indicadors socialment significatius dels tres barris del Besòs del Districte. Justifiquen la necessitat d'incrementar les polítiques d'inclusió centrades en aquest territori. (PÀGS. 4-7).

El segon exposa de manera sintètica el conjunt de programes d'actuació i accions que l'Ajuntament ha programat o porta en curs en matèria d'inclusió social. Per tal d'elaborar aquest apartat s'ha treballat prenent de referència les realitzacions més significatives dels plans d'inclusió vigents fins ara, el conjunt de propostes del Pla d'Actuació del Districte en aquesta matèria, les programacions que per als tres barris del Besòs presenta el recent Pla de Barris, i la pròpia programació disponible dels serveis públics municipals que operen al territori. S'estructura en quatre grans àmbits (PÀGS. 8-19):

- **Créixer al barri: educació, cultura i esports.**
- **Viure al barri: cobertura de les necessitats socials, espai públic i habitatge.**
- **Treballar des del barri: ocupació de qualitat i inclusiva.**
- **Participar al barri: construcció de comunitat i solidaritat veïnal.**

El tercer es compon d'una anàlisi qualitativa del treball de camp aproximatiu realitzat en els tres barris, que ha constatat d'entrevistes a diferents professionals dels serveis públics municipals de l'àmbit de l'atenció a les persones, així com de diverses entitats que operen en el territori. Es tracta d'una aproximació significativa i no exhaustiva a la realitat del treball sobre el territori que permet identificar les principals pautes d'acció en inclusió social que s'hi donen. És per això que aquest tercer apartat presenta quin és el potencial del treball en xarxa als tres barris, i ho argumenta en funció d'aquells temes i consideracions que més insistentment han estat motiu de conversa en les diferents entrevistes. (PÀGS. 20-26).

Finalment, **en forma d'annex s'aporten el conjunt d'entrevistes realitzades,** la informació resultant de les mateixes i la compilada en memòries, documents informatius i altres documents rellevants. (PÀGS. 27-42)

1.) PRINCIPALS DADES SOCIOECONÒMIQUES

A continuació es mostren les dades més significatives de la composició socioeconòmica dels tres barris de la llera del Besòs, només a títol il·lustratiu i com a base d'informació per a la definició de la política pública d'inclusió. Constitueixen una pinzellada impressionista realitzada a partir de les dades disponibles dels serveis d'estadística de l'Ajuntament de Barcelona i de l'Agència de Salut Pública.

Són barris amb menys població

Els barris del Bon Pastor, Baró de Viver i Trinitat Vella tenen una densitat de població inferior a la mitjana barcelonina, que és de 15.755 hab/km². Així, Baró de Viver és el barri de dimensions més petites, amb una població de 2.482 persones, una superfície de 0,2 km² i una densitat de població de 10.791 hab/km². Trinitat Vella és el barri que presenta major densitat poblacional: en un espai de 0,8 km² hi viuen 10.210 persones, fet que aproxima Trinitat Vella, amb 12.605 hab/km² a la mitjana de densitat de població de Barcelona. Bon Pastor és el barri més gran, on hi viu més gent i alhora és el menys dens com a conseqüència de la presència del polígon: compta amb una població de 12.655 persones en una superfície de 1,9km², fet que comporta una densitat de només 6.724 hab/km².

Són barris més joves

L'estructura de la població en els tres barris és més jove que la mitjana de la ciutat, amb un major contingent de població entre els 0 i els 15 anys. Bon Pastor i Trinitat Vella, a més, presenten una taxa de natalitat significativament superior a la de Barcelona (8,4) en el seu conjunt: de gairebé tres punts en el cas de Bon Pastor (11) i de 4 a Trinitat Vella (12,4). En això Baró de Viver marca la diferència, perquè si bé manté una estructura més jove de població que la de Barcelona, al mateix temps presenta una taxa de natalitat equivalent a la mitjana de la ciutat, fins i tot lleugerament inferior.

A Trinitat Vella hi ha més persones d'altres orígens

Efectivament, el percentatge de persones d'origen immigrant estranger a Trinitat Vella és de del 27,8, més de 10 punts per sobre del percentatge barceloní, situat aproximadament en el 16,6. En canvi, els barris de Bon Pastor i Baró de Viver presenten percentatges de residents d'origen immigrant força menors que el percentatge de ciutat. En el primer cas, un 11,1%; en el segon, el 10,3.

A Baró de Viver es viu menys i hi ha més gent gran que viu sola

En el barri l'esperança de vida en néixer és de 80,3 anys, gairebé quatre anys menys que a Barcelona (84). Bon Pastor també presenta una esperança menor, tot i que no tan significativa, de 82,2 anys. Trinitat Vella se situa en el percentatge barceloní.

Baró de Viver torna a destacar en les dades que indiquen la relació entre persones grans i solitud, amb un gairebé 29% d'aquestes que viuen soles, clarament per sobre del percentatge de Bon Pastor, un 21,2, i del de Trinitat Vella, del 20,2. Però és que, a més, Baró de Viver supera Barcelona en aquest indicador d'envelliment i solitud (28% respecte del 25,5 de la ciutat).

Els tres barris mostren rendes familiars clarament per sota de la mitjana de la ciutat (base 100)

Trinitat Vella és el barri que presenta la renda familiar més baixa, més de la meitat de la base 100 de referència a la ciutat, un 45,9. El Bon Pastor i Baró de Viver expressen dades similars de renda dins del fet que també són baixes, del 59,6 en el primer cas i del 60,5 en el segon.

En atur registrat torna a destacar el barri de Trinitat Vella, amb un percentatge de quasi el 14, el doble del de ciutat, seguit del Bon Pastor (el 9) i Baró de Viver (el 7,7). El percentatge d'atur registrat a Barcelona es mou al voltant del 7%.

En estudis superiors destaca el 12% de graduats universitaris i CFGS de Bon Pastor, però tenint en compte que és menys que la meitat de Barcelona per a aquesta categoria (29,4%). Les dades a Baró de Viver i Trinitat Vella encara són més rellevants: en el primer cas, només un 5,7 de la població disposa d'estudis superiors, mentre que en el segon no arriba al 9%.

Una quarta part de la població de Baró de Viver és atesa pels serveis socials

Si a Barcelona el 4,6 de la seva població rep serveis d'atenció social, a Baró de Viver aproximadament 1 de cada 4 veïns rep atenció per part dels serveis socials. Bon Pastor i Trinitat Vella també presenten dades d'atenció significativament superiors a la mitjana de la ciutat, del 14 de Trinitat Vella, mentre que la població del Bon Pastor és qui menys ús fa dels dispositius de serveis socials, amb un 11,8.

Bon Pastor

Indicador	Barri	Barcelona
Població	12.655 habitants	1.610.427 persones
Superfície	1,9 km ²	102km ²
Densitat	6.724 hab/km ²	15.775 hab/km ²
Estructura d'edats de la població	% grup 0-3 anys: 4,6%	3,7%

(entre parèntesi les dades del Districte de Sant Andreu)	% grup 0-15 anys: 18,7% % grup 16-64 anys: 63,2% % grup 65 i més anys: 18,1%	14,3% 64,1% 21,6%
Taxa de natalitat/1000 hab.	11	8,4
Esperança de vida al néixer	82,2 anys ¹	84 anys
Població per nacionalitat	Espanyols 88,9% Estrangers 11,1%	83,4% 16,6%
Població de més de 65 anys que viu sola	21,2% (23,9% al Districte)	25,5%
Atur registrat 16-64 anys	8,8% (Maig 2017) ²	7,1%
Renda familiar disponible per habitant	59,6	100
Suspensos en les proves de competències bàsiques a 4t d'ESO (Districte)	20,6% a Sant Andreu	11,5%
Titulats superiors i CFGS	12,0%	29,4%
Població atesa als Serveis Socials	11,8%	4,6%

Baró de Viver

Indicador	Barri	Barcelona
Població	2.482 habitants	1.610.427 persones
Superfície	0,2 km ²	102km ²
Densitat	10.791 hab/km ²	15.775 hab/km ²
Estructura d'edats de la població (entre parèntesi les dades del Districte de Sant Andreu)	% grup 0-3 anys: 4,4% % grup 0-15 anys: 18,2% % grup 16-64 anys: 65,6% % grup 65 i més anys: 16,3%	3,7% 14,3% 64,1% 21,6%
Taxa de natalitat/1000 hab.	8,1 (8,4 a Barcelona)	8,4
Esperança de vida al néixer	80,3 anys ³	84 anys
Població per nacionalitat	Espanyols 89,7% Estrangers 10,3%	83,4% 16,6%
Població de més de 65 anys que viu sola	28,7% (23,9% al Districte)	25,5%
Atur registrat 16-64 anys	7,5% (Maig 2017) ⁴	7,1%
Renda familiar disponible per habitant	60,5 (sobre 100)	100
Suspensos en les proves de competències bàsiques a 4t d'ESO (Districte)	20,6% a Sant Andreu	11,5%
Titulats superiors i CFGS	5,7%	29,4%
Població atesa als serveis socials	23,4%	4,6%

Trinitat Vella

Indicador	Barri	Barcelona
Població	10.210 habitants	1.610.427 persones
Superfície	0,8 km ²	102km ²
Densitat	12.605 hab/km ²	15.775 hab/km ²
Estructura d'edats de la població	% grup 0-3 anys: 4,8%	3,7%

(entre parèntesi les dades del Districte de Sant Andreu)	(3,7%) % grup 0-15 anys: 17,5% (14,3%) % grup 16-64 anys: 67,4% (64,1%) % grup 65 i més anys: 15,1% (21,6%)	14,3% 64,1% 21,6%
Taxa de natalitat/1000 hab.	12,4 (8,4 a Barcelona)	8,4
Esperança de vida al néixer	85 anys ⁵	84 anys
Població per nacionalitat	Espanyols 72,2% Estrangers 27,8%	83,4% 16,6%
Població de més de 65 anys que viu sola	20,2% (23,9% al Districte)	25,5%
Atur registrat 16-64 anys	13,2% (Maig 2017) ⁶	7,1%
Renda familiar disponible per habitant	45,9 (sobre 100)	100
Suspensos en les proves de competències bàsiques a 4t d'ESO (Districte)	20,6% a Sant Andreu	11,5%
Titulats superiors i CFGS	8,7%	29,4%
Població atesa als Serveis Socials	13,9%	4,6%

2.) ANÀLISI DOCUMENTAL DELS PROGRAMES D'ACTUACIÓ I ACCIONS D'INCLUSIÓ SOCIAL

VIURE AL BARRI

Cobertura de les necessitats socials, espai públic i habitatge

---

Conjunt de recursos, projectes i serveis que tenen per objectiu garantir el dret a l'existència i a una vida autònoma als barris de Sant Andreu, abordant el conjunt de situacions que concentren majors riscos i desigualtats socials.

Accions en curs al Districte

- Execució de manera participada el **Pla de millora integral i de manteniment de l'espai públic**, clau en les reformes en matèria d'accessibilitat i remodelació integral de diferents places i carrers. Tenir en compte la **perspectiva de gènere i del conjunt del cicle de vida** en la projecció de les intervencions. Ampliació de les zones de **pacificació del trànsit** i els entorns per a vianants.
- Ampliació de les **zones de verd urbà** i millora del manteniment de les existents. Incloure més zones verdes en els projectes urbans i les noves infraestructures. Conversió dels accessos al **riu Besòs** en un espai verd plenament accessible al lleure de la ciutadania i a la preservació de la fauna i la flora de ribera. Ampliació de la **xarxa d'horts urbans ecològics** i fomentar-ne els models de gestió comunitària.
- **Rehabilitació d'habitatges i millora de l'accessibilitat als edificis** (ascensors a les comunitats veïnals). Assegurar que aquestes ajudes arribin a la població amb menys recursos, especialment als barris de Baró de Viver, Bon Pastor i el Congrés i els Indians.
- **Augment del parc d'habitatge públic**. Execució de les promocions previstes a Porta Trinitat, Nord Trinitat, Casernes de Sant Andreu, Fabra i Coats, entre d'altres. Fer reserva **d'habitatge públic per a persones amb diversitat funcional**. Promoció de noves fórmules de tinença d'habitatge, com el cooperativisme en cessió d'ús.
- Desplegament del **Pla de Lluita contra el Sensellarisme al Districte** en totes aquelles actuacions que permeten proveir de recursos assistencials i d'habitatge a les persones en situació d'exclusió residencial severa (serveis alimentaris, de

cura personal i centres d'allotjament temporal com els de Navas; ampliació de l'oferta d'habitatge social; increment dels recursos professionals d'acompanyament).

- **Enfortir les intervencions en matèria de suficiència alimentària** a partir del treball dels serveis socials i el concert d'actuacions amb el teixit associatiu i les entitats, sobretot en els casos de **Càrites** i projectes com el **Rebost del Bon Pastor**. Importància de les organitzacions que en l'àmbit del reforç curricular i/o l'educació en el lleure (centres oberts, casals, etc.) també proporcionen àpats als seus beneficiaris.
- Reforç del **servei d'atenció i assessorament per a subministraments bàsics a la llar** (electricitat, gas, aigua). Continuar facilitant els recursos necessaris per evitar la pobresa energètica, així com la formació necessària per millorar la despesa i l'eficiència energètiques. Ampliar el marge de col·laboració amb les organitzacions, entitats i moviments socials que tracten aquesta problemàtica.
- Implementació en el territori de les mesures de **millora de l'atenció social bàsica als centres de serveis socials, d'acord amb el projecte IMPULSEM!** i en la línia que l'increment de recursos organitzatius, professionals i econòmics reverteixi en intervencions empoderadores de la ciutadania atesa.
- **Promoció de l'acció comunitària en matèria de salut**. Coordinació dels agents que gestionen serveis de salut o bé que poden desenvolupar funcions preventives (salut pública, plans comunitaris, atenció primària, atenció social, etc.) per dur a terme accions de promoció d'hàbits saludables en totes les etapes de la vida.
- Cessió de solars per construir-hi les **residències per a gent gran** a les Casernes de Sant Andreu i a la Zona Porta de Trinitat.
- Proporcionar l'**atenció necessària a les persones amb problemes de salut mental i a les seves famílies**, i generar més dispositius de suport relacional, positivització de l'imaginari social, i d'inclusió laboral. Impuls d'aquestes línies de treball en el marc del Pla de Salut Mental de Barcelona (2016-2020) i de la **Taula de Salut Mental del Districte**, en tant que espai de planificació i propositiu al territori. Prendre especial atenció als problemes de salut mental en infants i adolescents, i a les patologies duals.

Barris del Besòs

- **Experiència pilot de la Renda bàsica o d'Inclusió B-Mincome** (projecte europeu **Urban Innovative Action**) per a persones i famílies en major risc social a conseqüència de l'atur de llarga durada, la precarització salarial o altres situacions que agreugin la situació de pobresa econòmica i posin en risc la seva subsistència a la ciutat. El projecte està finançat amb 13 milions €, dels quals més de 8 són aportats per l'Ajuntament. Planteja, també, la reformulació i integració de polítiques públiques i serveis en els àmbits ocupacional i de l'habitatge, fonamentalment.

- Execució d'un **programa integral de rehabilitació per a finques que presentin una alta complexitat** material i social (males condicions habitacionals, manca d'ascensors, elevada precarietat social), que compregui el 100% de les despeses d'intervenció i la tutela dels processos d'intervenció.
- **Transformació urbana i dignificació de l'espai públic de la Zona Nord** de Trinitat Vella, de forma que se superin les mancances en matèria d'equipaments, activitat comercial i dificultats d'accés al transport. Fer de l'obertura de la **Casa de l'Aigua** una acció motora per a la dignificació urbana i social de la zona.
- Aconseguir la **disponibilitat dels solars situats a l'entorn del Centre Obert 2 de Trinitat Vella**, fet que ha de facilitar el procés de transformació de l'entorn i la construcció de 265 nous habitatges en clau social i per al real·lotjament de les persones residents en aquesta zona.
- Abordar el problema de les **ocupacions d'habitatges i finques** mitjançant xarxes delinqüencials. Fer-ho seguint criteris d'intervenció social, mediació comunitària, i seguretat.
- Desplegar les actuacions previstes pel Pla de Mobilitat del Districte als barris de Bon Pastor i Baró de Viver. **Garantir la mobilitat i la connectivitat amb els serveis als tres barris de la llera del Besòs.**
- Acompanyament de les **persones i famílies que al Bon Pastor que es traslladen de les cases barates** als nous habitatges, de manera que s'incideixi en pautes de millora de la convivència.
- Reforçar el programa **Salut als Barris** de l'Agència de Salut Pública a Bon Pastor i Baró de Viver, partint d'una perspectiva comunitària. Dur a terme el Pla de Salut Eix Besòs, amb la col·laboració d'entitats com la **Fundació Vidal i Barraquer** i la **Fundació Eulàlia Torràs de Bea**.
- Continuar impulsant els programes que promouen **hàbits saludables** en el marc d'**intervencions socials en diferents cicles de vida**, la **salut sexual i reproductiva**, la **salut mental** i les activitats preventives en **consums de drogues i alcohol**, com ara **l'Endavanta't**, **l'Activa't**, el **Forja't**, **l'Es-For-Sat**, el **SIRIAN** (adolescents i adults), els tallers **Kidstime**, el projecte de dansa **CHOPSUEY MOV** (integra joves amb diagnòstic de trastorn mental) o **l'Escola de Salut de Gent Gran**.
- Concreció a Baró de Viver d'un **projecte d'atenció a les persones que patixien patologies duals**, que incorpori com a valor afegit que l'arranjament del centre vagi a càrrec d'una empresa d'inserció o CET. En aquest projecte hi concorren el **Grup Cooperatiu Taller Escola Barcelona (TEB)** i **l'Associació AREP**.
- Construir un nou **Centre de Serveis Socials Porta Trinitat** (Trinitat Vella). Millorar i adequar les instal·lacions del **Centre d'Atenció Primària del Bon Pastor**. Posar en funcionament un **servei d'informació nutricional** en aquest CAP, a fi de proporcionar pautes alimentàries saludables per a tota la població.

Entitats de l'Acord Ciutadà vinculades a l'eix temàtic

Associació Benestar i Desenvolupament (atenció a la pobresa energètica); **Associació ProHabitatge** (inclusió residencial amb acompanyament i suport socioeducatiu individual i familiar); **ATRA Associació** (habitatges d'inclusió social); **Fundació Els Tres Turons** (projectes en l'àmbit de l'habitatge); **Càritas Diocesana de Barcelona** (pisos de lloguer social per a famílies gestionats per la Fundació Habitatge Social, punts de distribució alimentària, acollida a persones vulnerables, suport a projectes parroquials i arxiprestals d'acompanyament a gent gran); **Creu Roja Barcelona** (distribució d'aliments mitjançant kits de suport social, projectes d'acompanyament per a persones grans "Baixem al Carrer" i "Radars"); **Fundació Catalana del Síndrome de Down** (suport a persones amb discapacitat intel·lectual que viuen independents); **Fundació Salut i Comunitat** (Espai Ariadna i Pis Terapèutic d'Inserció).

CRÉIXER AL BARRI

Educació, cultura i esports

Conjunt d'actuacions que promouen l'educació pública de qualitat i impuls de projectes educatius i socialitzadors en el marc del lleure, la cultura, la música, els esports i la pràctica de les arts escèniques, com a base per a la cohesió comunitària i la transformació social.

Accions en curs al Districte

- Implementació de les **actuacions de millora previstes del conjunt de centres educatius públics**, i respondre a les necessitats socials fent-ne de nous. Ampliació d'equipaments de primària: CEIP Ignasi Iglesias; CEIP Doctor Ferran i Clua/IES l'Alzina; CEIP Mestre Enric Gibert i Camins. Completar La Maquinista. Obrir el CEIP de Can Fabra i fer-ne un a la Sagrera. Definir espais per a dos nous IES a Sant Andreu i la Sagrera. Inici de la construcció de l'IES Martí Pous (recinte de la Fabra i Coats). Construir noves escoles bressol: al Congrés i els Indians, i a les Casernes de Sant Andreu; definir ubicació per a una quarta llar d'infants a la Sagrera.
- Aprofitar el **potencial d'inclusió social que ofereixen l'educació en el temps de lleure i les activitats culturals i esportives**. Continuar desenvolupant el projecte **Baobab** (impulsat per l'IMEB, les entitats de lleure educatiu i el Pla de Barris), segons l'objectiu de garantir el dret al lleure als infants i, alhora, facilitar als joves experiències laborals en monitoratge.

- **Ampliació dels horaris d'obertura i la dinamització social dels patis i les pistes escolars** segons l'objectiu de facilitar la pràctica esportiva als joves, en el marc de la promoció de la cohesió social i la millora de les relacions de convivència.
- **Promoció d'espais i grups familiars de suport a la criança i cura dels infants**, a la Sagrera i Navas. El primer en el marc del futur Casal de Barri Torre la Sagrera; el segon a les dependències de l'antic CAP Maragall.
- Foment de les sinèrgies entre la **Fàbrica de Creació de la Fabra i Coats**, la nau **Ivanow**, el **Parc de Recerca Creativa – Canòdrom** i el **Centre d'Art Contemporani** amb el teixit associatiu i cultural de l'entorn on s'ubiquen.
- **Desenvolupar la xarxa prevista d'equipaments esportius públics al districte**, tant pel que fa a millores com a nous projectes. Especialment, executar el poliesportiu PAV3 Camp de Ferro (La Sagrera) i desenvolupar els poliesportius del Canòdrom i Les Casernes.
- Impuls d'un **Programa d'activitats esportives per a persones amb diversitat funcional**, d'acord amb el teixit associatiu i la Taula de Persones amb Discapacitat del Districte. Treballar en la línia d'assolir la plena accessibilitat dels equipaments esportius públics.

Barris del Besòs

- Desenvolupar **Plans Educatius Integrals als barris de l'eix Besòs** d'acord amb les xarxes educatives existents al territori, conjuntament amb el **CEB** i l'**IMEB**. En aquest marc, progressar en la implantació del programa "**Escoles Enriquides**", amb l'objectiu que els centres d'ensenyament esdevinguin espais socioeducatius amb implicació familiar i del propi entorn.
- Aprofitar l'oportunitat estratègica que suposa la **reordenació dels serveis educatius** en els cicles d'infància, primària, secundària i de formació professional, que comprèn la diversificació de funcions entre l'Escola **Bernat de Boil**, el **Centre Educatiu Bon Pastor** (concertat) i l'Institut **Cristòfol Colom**, així com entre l'escola pública de **Baró de Viver** i la concertada **l'Esperança**.
- Completar el procés de millora de l'**Escola Ramón y Cajal**, en instal·lacions, accessibilitat i ampliació d'equips professionals, de manera concertada entre el **CEB**, la pròpia escola i l'**AFA**. Reforçar el projecte de coeducació "**Més Educació**" liderat pel **CEIP La Maquinista**
- Desenvolupar la **reforma del Centre Educatiu Cristòfol Colom** com a nou projecte educatiu professionalitzador vinculat al polígon i que contempli l'etapa escolar, l'ensenyament postobligatori i la formació professionalitzadora de les persones adultes. **Introduir l'element de l'economia social i solidària** en la formació, el reciclatge professionals i l'acompanyament a projectes emprenedors.
- Impuls de la **Xarxa d'Infància, Adolescència i Joventut (XIAJ)**, present als tres barris, com a espai de confluència i concertació d'accions públiques i d'iniciativa

social pròpies d'aquest cicle de vida, i com a porta d'entrada dels projectes i serveis d'inclusió a l'univers de les famílies. En aquest sentit, en l'àmbit de la infància, accentuar el treball en les responsabilitats i les habilitats parentals; en l'etapa adolescent (sobretot, la franja 12-16), l'èxit educatiu, els valors de la convivència i la prevenció en consums; en l'etapa jove, a més, la formació i la inserció ocupacionals.

- Diversificar en els tres barris projectes d'**atenció i assessorament a la criança de la petita infància (0-4)**, orientats a mares embarassades i famílies amb manca de competències i recursos. Fer-ho de manera concertada amb l'Àrea Bàsica de Salut i els dispositius de Serveis Socials, i sota el lideratge de les XIAJ.
- **Promoció de l'educació en el lleure, les arts, la música i els esports de manera que s'impulsin projectes educatius extracurriculars durant tot l'any** com a eina socialment transformadora i transmissora de valors cívics, interculturals i intergeneracionals.
- Partint de l'experiència del projecte **Baobab**, impulsar un **programa de formació i ocupació en lleure esportiu i/o educatiu a Bon Pastor, Baró de Viver i a la Zona Nord de Trinitat Vella**, a fi de conjugar la promoció en l'educació en el lleure, les activitats esportives d'equip i transmissores de valors, i l'ocupació de joves en risc social.
- Garantir **l'accés universal a les noves tecnologies de la informació i la comunicació (TIC)**. Prendre de referència les aules d'informàtica de les **Escoles d'Adults**, la **Ciberaula**, i l'**Aula Oberta** a fi de desenvolupar projectes concrets orientats a superar l'exclusió social digital.
- Desplegament **d'accions i propostes culturals sorgides per iniciativa cívica, per la programació de l'ICUB o el Districte**. En aquest sentit, aprofitar la característica de nòdul comunitari dels centres cívics i les biblioteques, així com la intervenció de millora del **Passadís de la Trinitat** i dels locals d'entitats.
- Millora i posada en marxa dels nous projectes optimitzadors dels **espais per a la pràctica esportiva pública**. Adequació de les instal·lacions de Trinitat Vella en el marc de la intervenció sobre el Camí de Ronda (instal·lació d'una cal·listènia, adequació de les pistes de futbol, millora de les de petanca, dotació d'un espai de criquet, reformulació de les pistes de bàsquet); optimitzar el **CEM del Bon Pastor** (tennis i pàdel); construir un equipament per a noves pràctiques esportives als terrenys de l'antic camp de futbol del carrer Santander; a Baró de Viver, executar el camp de futbol projectat, adequar les instal·lacions del **Club de Lluita**.
- Dinamitzar el **Parc Esportiu Urbà Skatepark** com a espai d'esport urbà i de convivència a l'espai públic, amb la col·laboració de les entitats **Associació Lleure Gripau Blau i Club Esportiu Los Planos SkatePlaza**.

Entitats de l'Acord Ciutadà vinculades a l'eix temàtic

Amics del Moviment Quart Món de Catalunya (lleure amb infants i acompanyament familiar); **Associació Benestar i Desenvolupament** (acompanyament a la maternitat de població en situació de risc; **Associació Salut i Família** (desenvolupament dels grups de suport i orientació a la maternitat); **Càritas Diocesana de Barcelona** (suport a un Centre Obert a Bon Pastor, reforç escolar); **Fundació IPPS** (grups d'estudi assistit per a nois i noies de secundària, aula oberta per a nois i noies de primària, grups de criança positiva); **Fundació Pere Tarrés** (Servei de Dinamització Juvenil, sales d'estudi, esplais, menjadors escolars, gestió de casals de gent gran); **Fundació JOIA** (servei de rehabilitació comunitària, Itinere Joves, Bitàcola Joves); **Save the Children** (Programa Proinfància de La Caixa); **Surt, Fundació de Dones** (noves famílies, servei de reagrupament familiar); **Fundació Quatre Vents** (servei d'atenció per a la integració social de famílies en exclusió social); **Fundació Privada Taller de Músics** (Cabal Musical); **Associació músics per la pau i la integració** (Projecte VOZES); **Trinijove** (gestió de centre obert, PFI amb joves en situació de risc); **Voluntaris en Assessoria Empresarial** (assessoria en formació empresarial per a joves); **Fundació del Bàsquet Català** (Escola de Bàsquet de Bon Pastor); **Fundació per l'Esport i l'Educació de Barcelona** (Convivim Esportivament, Un Estiu Fantàstic, Temps de Joc i Temps de Joc Agost); **Associació Enruta't** (tallers per a la prevenció de la violència de gènere); **Associació Sport to Live** (programa esportiu per a persones amb problemes d'addiccions i/o malaltia mental).

TREBALLAR DES DEL BARRI

Ocupació de qualitat i inclusiva

Conjunt d'accions destinades a la promoció de l'activitat econòmica industrial i de proximitat, de manera que la dinàmica empresarial mercantil i/o cooperativa permeti generar ocupació de qualitat com a element fonamental de reducció de les desigualtats socials.

Accions en curs al Districte

- Posada en marxa del **Pla de Desenvolupament Econòmic de Sant Andreu 2017-2021**, liderat per **Barcelona Activa**. El Pla ordena polítiques, orienta i concreta accions pel que fa a la **millora de la competitivitat del teixit industrial** del polígon del Bon Pastor, la formació i acompanyament ocupacional per a col·lectius amb dificultats d'inserció sociolaboral, i el suport als projectes de nova economia verda, social i solidària.
- Foment de la formació, l'ocupació i l'auto-ocupació. Promoció de l'**emprenedoria i la formació professionalitzadora d'acord amb la realitat social i econòmica del**

territori. Generar un programa d'accions formatives en economia social i solidària.

- **Desplegament de Plans d'Ocupació Municipals** a partir del treball conjunt (coproducció) entre l'**Àrea de Drets Socials, Barcelona Activa**, el **Districte** i les **entitats**. Les tasques realitzades en el marc dels plans fan encaixar les funcions de les entitats amb la intervenció pública municipal en una diversitat d'àmbits (manteniments, neteja, dinamització sociocultural, mediació, intervenció comunitària, etc.).
- Impulsar **serveis d'acompanyament i suport tècnic** per a projectes emprenedors i d'inserció laboral. Aprofitar l'experiència en matèria cooperativista de **La Fàbrica**, de la **Fundació Trinijove** per a persones (bàsicament joves) amb dificultats d'inclusió laboral, del **Grup Cooperatiu TEB** per a persones amb discapacitat intel·lectual, i de la **Associació AREP** per a persones amb malaltia mental.
- Concessió de microcrèdits per a un valor màxim de 4.000 € en **projectes empresarials que impulsin l'ocupació i l'autoocupació**. Conveni de col·laboració entre l'**Ajuntament** de Barcelona, Fundació Privada **Trinijove**, la **Generalitat** (Direcció General d'Economia Social i Cooperativa i Treball Autònom), els sindicats **CC.OO.** i **UGT**, i la **FAVB**.
- Desenvolupament al Districte del **programa d'inserció Làbora**, liderat per l'Institut Municipal de Serveis Socials, amb el treball en xarxa entre **ECAS, FEICAT, Creu Roja** i el **teixit empresarial**.
- A partir del **Pla estratègic del comerç de Sant Andreu**, continuar impulsant el comerç de proximitat i treballar per a un desenvolupament econòmic sostenible. En aquest sentit, aprofitar l'impuls comercial que comportarà el nou Mercat del Bon Pastor.
- Execució del **pla per ocupar naus i locals buits al Bon Pastor, Baró de Viver i el Congrés i els Indians** a fi de desenvolupar-hi activitat industrial relacionada amb l'economia verda i el comerç de proximitat.
- Foment de la **contractació socialment responsable** per tal d'incentivar l'ocupació de persones aturades en situació de major vulnerabilitat i unes condicions d'execució que garanteixin mesures contra l'exclusió social. Continuar aprofitant els **Plans d'Ocupació** per concentrar la contractació en els territoris amb un nivell més alt de persones aturades i de més gran dificultat d'accés al mercat laboral.

Barris del Besòs

- Impuls dels **polígons industrials del Bon Pastor i el Passatge del Torrent de l'Estadella**. Promoció d'estratègies infraestructurals i de promoció per impulsar i renovar l'activitat econòmica. Aprofitar el grup de treball del polígon per encarar programes d'ocupació, formació i promoció de l'espai industrial. D'acord

amb el projecte "**Besostenible**", fomentar l'economia verda, les alternatives energètiques i la reducció de residus.

- **Connexió entre els barris del Bon Pastor i Baró de Viver** mitjançant la reurbanització del carrer Caracas que travessa el polígon, amb l'objectiu de guanyar en accessibilitat i seguretat.
- **Generació de pautes formatives adequades a l'oferta laboral del territori**, que combinin el treball en competències personals amb la formació específicament professional, i que es coordinin amb la formació reglada professionalitzadora (reconversió del Cristòfol Colom en centre professionalitzador). En aquesta línia, continuar oferint el programa "**Treball als Barris**" de **Barcelona Activa**, el qual estableix pautes d'assessorament i acompanyament per tal de generar oportunitats d'ocupació partint de la realitat econòmica de cada barri.
- Promoció de l'**activitat econòmica cooperativa i d'innovació social al polígon**, tot facilitant que projectes com **ALENCOOP** disposin de facilitats per instal·lar-se en naus o locals en desús.
- Continuar amb el **Projecte "Sinèrgics" a Baró de Viver**, de manera que es recuperi la zona del barri situada entre els carrers de Quito i de Clariana amb la posada en marxa de nous models de treball en locals del barri (quatre locals en total), basats en la filosofia del cotreball. Donar suport i proporcionar acompanyament a projectes empresarials de caràcter cooperatiu.
- Manteniment del Curs d'iniciació a tècnic d'esports (CIATE) a Baró de Viver i el Bon Pastor, en el marc del projecte d'**Escola Monitors Esportius del Besòs**, amb la col·laboració de l'entitat **Associació Sant Martí Esport (ASME)**.
- Posada en marxa (març de 2017) d'un **Servei d'Inserció Ocupacional per a joves (16-35 anys) amb trastorns mentals**, impulsat per Barcelona Activa i situat a l'**Espai Jove Garcilaso**.

Entitats de l'Acord Ciutadà vinculades a l'eix temàtic

Càritas Diocesana (orientació i formació laboral); **Can CET, Centre d'Inserció Sociolaboral** (inserció social i laboral per a persones amb diversitat funcional i/o trastorns mentals); **Fundació Els Tres Turons** (projectes d'inserció laboral i empresa d'inserció); **Fundació Formació i Treball** (projectes d'inserció laboral i empresa d'inserció); **Fundació Trinijove** (promoció de l'emprenedoria mitjançant microcrèdits, programa Làbora de l'Ajuntament, PFI, projectes amb plans d'ocupació municipals); **Fundació Joia** (projectes prelaboral i d'inserció laboral, Bitàcola i Itinere); **Fundació Privada Ared** (formació per l'ocupació, informació i orientació professional, acompanyament a la inserció, programa Labora de l'Ajuntament); **Fundació privada Taller de Músics** (Cabal Musical); **Fundació Privada Tallers de Catalunya** (projectes de dinamització laboral); **Fundación Secretariado Gitano**

(accés a l'ocupació i millora de qualificació per a persones gitanes, itineraris integrats per a joves inscrits en Garantia Juvenil); **Surt, Fundació de Dones** (orientació laboral i itineraris adreçats a dones en prestació de RMI); **Voluntaris en Assessoria Empresarial** (formació i assessorament en comerços del barri, empenedoria i cultura empresarial); **TEB, Taller Escola de Barcelona** (inserció social i laboral per a persones amb discapacitat psíquica); **TEB Verd** (projectes amb plans d'ocupació municipals); **Càmeres i Acció** (projecte Barris Sonors); **Xarxa Ambiental, SCCL** (projectes amb plans d'ocupació municipals); **Romane Siklõvne, Associació de joves estudiants gitanos del Bon Pastor** (projectes amb plans d'ocupació municipals); **Cooperativa La Fàbric@, SCCL** (projectes amb plans d'ocupació municipals).

PARTICIPAR AL BARRI

Construcció de comunitat i solidaritat veïnal

Conjunt d'actuacions compromeses per a la millora de la convivència, l'enfortiment de la comunitat en tots els cicles de vida, i la facilitació de la participació plural del veïnat i de les entitats en el desplegament de polítiques públiques.

Propostes i accions en curs

- Garantir un **sistema d'equipaments adequat a les necessitats dels barris**. Resoldre el dèficit d'equipaments històrics i adequar-ne els existents. De cara a la gent jove, revisar amb les associacions de joves el Pla d'equipaments juvenils de Sant Andreu, i fer-ne el seguiment del grau d'execució. Aprofitar solars buits per promoure zones esportives vinculades a projectes educatius. Construir un Casal de Joves a les Casernes de Sant Andreu.
- Dur a terme un **Pla de foment d'una participació inclusiva**, que generi espais, materials i processos participatius que captin la pluralitat de persones i col·lectius existents als barris.
- **Suport logístic, organitzatiu i tècnic al teixit associatiu veïnal**. Incentivar el **treball en xarxa** i les col·laboracions entre diferents entitats. Concretar un programa de suport per a les iniciatives cíviques interessades en la gestió comunitària d'equipaments. Impulsar-la als equipaments de nova creació a Sant Andreu.
- **Proposar els usos de les naus del carrer Espronceda** a partir d'un procés de participació que conclougui convertir-les en equipament de barri o bé de ciutat.
- **Elaborar un Pla de millora de la convivència**, que defineixi els usos de l'espai públic i generi pautes de prevenció i mediació en els conflictes. **Impuls d'un servei de convivència a l'espai públic**, d'acord amb el teixit associatiu dels barris

i els equipaments del territori, orientat a tractar conflictes que es produeixen a les places i els carrers.

- Promoció de les **perspectives intercultural i intergeneracional com a criteri de gestió** en totes les àrees del districte. Celebrar la **Tardor Solidària**, en el marc del Consell Sectorial de Cooperació, segons la finalitat de donar visibilitat a la diversitat cultural existent al Districte, i donar suport a les iniciatives cíviques que la promouen. Crear una comissió de treball per atendre les necessitats materials i relacionals de les persones refugiades.
- Continuar duent a terme, el marc del **Pla d'envelliment actiu**, un programa d'activitats d'oci i esport per a la gent gran que faciliti la preservació de l'autonomia. Fomentar els **programes esportius per a persones amb diversitat funcional**, concertadament amb la Taula de Persones amb Discapacitat del Districte. Vetllar perquè els equipaments esportius públics disposin d'**instal·lacions adaptades a tothom**. Elaborar una **guia de comerços i equipaments públics accessibles**.
- Incrementar els **programes esportius i de lleure per a infants i joves en període de vacances**, en el sentit de possibilitar el dret a l'accés al lleure i la pràctica esportiva per a infants i joves en situació de risc social, i per tal de fomentar la conciliació de la vida familiar.
- Analitzar l'**espai públic de Sant Andreu amb perspectiva de gènere**. Definir un **protocol contra l'assetjament sexual a les dones**, especialment en esdeveniments públics de molta concurrència. Desenvolupar **programes de prevenció del masclisme** als centres educatius, els equipaments i l'espai públic.

Barris del Besòs

- Reforçar la vessant d'**articulació comunitària dels equipaments públics als barris**, fonamentalment dels centres cívics i les biblioteques. Dotar de la planificació, els recursos i els professionals necessaris aquests equipaments.
- Impuls de **dos nous casals de gent gran**, un al Bon Pastor i l'altre a Trinitat Vella (Porta Trinitat). Donar curs a la reivindicació d'un **Casal de Joves per a Bon Pastor**. Obrir un **casal infantil a Trinitat Vella**.
- **Replicar l'experiència en projectes per a la inclusió de la diversitat** i millora de les relacions veïnals que du a terme la **Taula de la Convivència de Trinitat Vella**, així com la celebració de la **Setmana de la Convivència**.
- Ampliació dels **serveis de mediació amb el col·lectiu gitano** (especialment al Bon Pastor), amb l'objectiu d'actuar específicament per a la inclusió d'aquest col·lectiu en tots els àmbits (fonamentalment, el formatiu i el laboral), i millorar les relacions de convivència entre veïns i veïnes.

- Mantenir l'**Escola de Salut per a la Gent Gran de Bon Pastor i Baró de Viver**, en tant que projecte d'empoderament de la pròpia cura entre persones grans, així com detectar i evitar casos d'aïllament relacional. S'inscriu en el Programa Salut als Barris, coordinat per l'Agència de Salut Pública. Hi participen: el **Centre de Serveis Socials** del Bon Pastor, l'**Associació de Veïns i Veïnes** del Bon Pastor, el **Centre de Dia**, el **Col·legi de Farmacèutics** de Barcelona, la **Biblioteca** i el **CAP** del Bon Pastor.
- Manteniment del **Projecte comunitari Radars** i promoure'l a tots els barris de la **Franja Besòs**, amb l'objectiu de promoure l'autonomia de vida de les persones grans a la pròpia llar i evitar els casos de solitud a partir d'una vigilància activa de caràcter comunitari (veïnat, comerç, voluntariat, professionals de les entitats i serveis dels barris).
- **Donar recorrent al projecte "Why Violence"**, impulsat per la Direcció de Serveis de Prevenció amb la col·laboració dels espais joves dels barris de la Franja del Besòs, casals, instituts, el Club de Lluita de Baró de Viver i la Biblioteca del Bon Pastor. Promoció de les relacions saludables i convivencials entre els i les joves (14-21 anys) mitjançant la pràctica de l'art. Fomenta la detecció i l'anàlisi reflexiu de diverses situacions de violència, com ara l'assetjament escolar i/o per internet, el masclisme, l'homofòbia i la xenofòbia.
- **Centre d'Interpretació de l'Habitatge Obrer al Bon Pastor**. Preservar la memòria històrica donant curs al conveni signat entre l'**Associació de Veïns i Veïnes**, el **Districte** de Sant Andreu i la **Universitat de Barcelona**. Preservació i rehabilitació del conjunt de vivendes compreses entre els carrers de Bellmunt, Barnola, Claramunt i Tàrrrega.

Entitats de l'Acord Ciutadà vinculades a l'eix temàtic

Comunitària–Musicop (desenvolupament cultural comunitari mitjançant l'aprenentatge d'instruments orquestrals); **Fundació per l'Esport i l'Educació de Barcelona** (Convivim Esportivament) **Fundació Trinijove** (Pla de desenvolupament comunitari Baró de Viver); **Surt, Fundació de Dones** (intervenció comunitària intercultural ICI, programa Obrint Portes); **Càmeres i Acció** (projecte Sonors); **Associació Salut i Família** (impuls dels bancs del temps de Trinitat Vella i el Bon Pastor).

3.) ANÀLISI DEL TREBALL DE CAMP ALS BARRIS DEL BESÒS

Principals tendències d'actuació pública i associativa detectades en les entrevistes

Del conjunt d'entrevistes realitzades amb professionals dels serveis públics d'atenció a les persones i amb les entitats que operen en els tres barris, podem afirmar el següent a un nivell genèric:

- El **Centre de Serveis Socials de la Franja del Besòs ha reforçat la seva dinàmica de treball grupal i comunitària en els darrers anys**, en un context marcat pels efectes de la crisi econòmica i, en conseqüència, per la pressió sobre els serveis socials de l'atenció individual i familiar d'assistència immediata. Aquesta orientació dels equips professionals ha facilitat situar el CSS Franja del Besòs a la base del conjunt de la intervenció social als barris del Besòs i el fet d'ésser clau en la vertebració de xarxes d'acció d'inclusió social.
- **Els equipaments públics municipals**, particularment les dues biblioteques i els tres centres cívics, **són enclavaments comunitaris** on els professionals i l'activitat associativa produeixen espais relacionals de qualitat. En aquest sentit, despunten les **dues biblioteques del Bon Pastor i de Trinitat Vella**, perquè traspassen les seves funcions convencionals per adaptar-se a les necessitats de l'entorn social, de manera que estan realitzant una tasca de **promoció social dels infants, adolescents i joves** que presenten mancances curriculars i d'habilitats socials, i/o detecten i actuen proactivament en situacions d'assetjament, violències o absentisme escolar.
- **Els centres educatius en els tres barris mantenen una eficaç relació operativa** que arriba a plantejar, en el cas del Bon Pastor, la remodelació funcional dels serveis educatius per donar resposta a les necesstats socials de la comunitat. També existeix una **bona relació amb l'educació extracurricular i en el lleure en les seves diferents aportacions temàtiques** (educativa, cultural, esportiva, centrada en la infància), establint-hi vasos comunicants que permeten abordar integralment itineraris potencials d'exclusió i plantejar des del conjunt de la comunitat educativa la transmissió social de valors convivencials, intergeneracionals i interculturals.
- **Existeix un molt bon grau de coordinació entre equips professionals d'atenció a les persones** independentment de l'administració pública de la qual depenguin o àmbit d'actuació al qual responguin. La transmissió d'expertesa tècnica i el treball conjunt per abordar problemàtiques comunes que requereixen de diferents enfocaments, és quelcom que es fa de manera habitual i sistemàtica. Les àrees social, de salut i educativa es reconeixen en el treball regular als barris.
- **La relació amb el teixit associatiu està menys sistematitzada**, excepte en el cas de les organitzacions prestadores de serveis. La desigual presència

associativa entre els tres barris explica en part aquesta característica de relació, però la qüestió radica més aviat en el fet que bona part de les **associacions que actuen en el territori tendeixen a centrar-se en l'acció pròpia i en una relació bilateral amb l'administració pública.**

- Pel que fa a la dinàmica associativa, de cara a treballar des de la perspectiva de la comunitat, l'acció conjunta i la capacitat propositiva per facilitar fórmules de coproducció de polítiques públiques, **és del tot imprescindible generar espais de trobada percebuts com d'utilitat**, com en el seu moment ho fou la Taula de la Convivència. També és important accentuar la relació amb **aquelles entitats i persones concretes que fan de node en l'articulació de xarxes**, sigui per la seva autoritat moral en el territori, per la seva implicació en múltiples accions o per la seva pròpia capacitat de treball més enllà dels límits de la pròpia entitat, ja que constitueixen actors fonamentals per a l'articulació de xarxes.
- Els tres barris tenen una relació escassa entre si, degut, sobretot, a les **dificultats d'accessibilitat física i a les diferències de composició social** entre, per una banda, el Bon Pastor i Baró de Viver, i per l'altra Trinitat Vella. **Aquest fet pot dificultar l'articulació de xarxes transversals als tres llocs almenys a un nivell operatiu.** Raó per la qual cal pensar si l'oportunitat del treball en xarxa implica un mateix eix temàtic però una operativa i/o ritmes diferents a cada barri. I si aquesta condició és necessària per anar confluint progressivament en allò que efectivament es pugui compartir transversalment.

Potencials xarxes d'acció territorial

El conjunt de les entrevistes efectuades mostren el fet que els interlocutors tenen ben presents els àmbits d'inclusió bàsics per escometre la reducció de les desigualtats. Així, les situacions de precarietat econòmica i ocupacional, els problemes habitacionals i la cobertura de necessitats bàsiques constitueixen qüestions àmpliament reconegudes, però **el plantejament de cara a potencials xarxes d'acció en els barris parteix de la recurrència temàtica fruit de totes les entrevistes**, així que si no es plantegen eixos temàtics que podien entendre's com a previsibles, és perquè no han sorgit o ho han fet poc i de manera complementària als temes preferentment tractats. Podria ser que ampliar el ventall de les entrevistes ens hagués proporcionat major diversitat temàtica. Ara bé, també és plausible considerar la hipòtesi que entre el teixit associatiu es consideri que **és l'administració pública qui té més recorregut en elements com l'ocupació, l'habitatge o les necessitats bàsiques** (fonamentalment, els subministraments), de manera que el món de les entitats acaba orientant-se cap a àmbits on té més marge d'acció i d'incidència.

1. Promoció comunitària de la salut i els hàbits saludables

Diversos professionals públics d'atenció a les persones (dels serveis socials i de salut), equipaments comunitaris (centres cívics i biblioteques) i entitats dels barris o organitzacions que actuen en el territori, destaquen la necessitat de mantenir i incrementar accions socials en matèria de salut. Perquè tant des d'un punt de vista objectiu (l'estat en que un individu es troba) com subjectiu (la percepció sobre el propi estat), la **tendència que presenta un col·lectiu a patir deficiències de salut correlaciona amb la vulnerabilitat social** que aquest pugui concentrar, o bé els problemes de salut accentuen o acceleren els processos d'exclusió de les persones i famílies socialment més precàries. Els barris de **Bon Pastor, Baró de Viver i Trinitat Vella es troben entre els 18 barris de Barcelona amb pitjors indicadors de salut.**

Com a factor contribuïdor en la superació de riscos d'exclusió, la promoció d'hàbits saludables entre el conjunt de la població, i especialment entre els col·lectius més vulnerables, podria convertir-se en un eix temàtic articulador del treball en xarxa als tres barris de la llera del Besòs.

Perquè al voltant d'aquesta problemàtica hi ha diversos enfocaments que es treballen en projectes i dinàmiques diferents als tres barris, prioritàriament centrats en: els **hàbits saludables propis de la vida quotidiana**, alimentació equilibrada i exercici físic regular; els coneixements i l'assessorament en **salut sexual i reproductiva** (relacions sexuals lliures i respectuoses, i planificació familiar), especialment per a joves i persones (fonamentalment dones) d'altres orígens etnoculturals; la **prevenció del consum de drogues i l'abús de l'alcohol**, també particularment entre la joventut; l'atenció en **hàbits saludables en persones grans** que pateixen aïllament relacional o diversos graus de dependència.

Menció a banda mereixen els casos de **salut mental**, perquè aquesta situació incorpora elements d'estigmatització que multipliquen el potencial d'exclusió de les persones que els pateixen. En aquest mateix marc hi trobem les **patologies duals**, les quals conjuguen la malaltia mental amb el consum de drogues, generant un efecte encara més sever de marginació social. En la intervenció sobre patologies duals destaca la presència de la **Fundació AREP**, que estableix un centre d'atenció integral a Baró de Viver, i el **Projecte KMK**.

Al territori es troben diversos projectes d'intervenció en funcionament, la majoria impulsats en el marc del **Programa Salut als Barris de l'Agència de Salut Pública** i gestionats de manera concertada amb diferents unitats, departaments o agències públiques municipals, i l'atenció primària de salut als barris.

ACTIVA'T. El programa promou els **hàbits de salut entre les persones grans**, mitjançant sessions d'activitat física monitoritzada en l'espai públic. En són promotors l'Institut de Barcelona Esports (IBE), l'Agència de Salut Pública de Barcelona (ASPB), l'Àrea de Medi Ambient i el Consorci Sanitari de Barcelona (CSB).

SIRIAN. Té per objectiu la **reducció dels embarassos no planificats i els abortaments voluntaris**, a través de la transmissió de coneixements en matèria de contracepció. També aborda la sexualitat d'una manera integral, respectuosa, lliure i saludable. Participen en el programa l'ASPB, el CAP de Bon Pastor, l'ASSIR i BCN Activa. **SIRIAN EN ADOLESCENTS:** presenta el mateix objectiu que el Sirian, però

remarca l'ús del preservatiu i dóna a conèixer els **recursos de suport a l'embaràs no planificat**.

ES-FOR-SA'T. El programa s'adreça als joves prioritàriament d'entre 15 i 29 anys que presenten **risques psicosocials relacionats amb el consum d'alcohol i altres drogues**. Es promouen opcions de lleure saludable a partir d'activitats esportives, i es desenvolupen itineraris d'inserció laboral. El programa ha estat dissenyat pels educadors del Centre de Serveis Socials Franja del Besòs, l'equip educador APC de Sant Andreu, la pròpia ASPB, i hi contribueix de forma decisiva el Servei de Dinamització Juvenil. És important destacar, però, que en aquest programa hi ha la presència de projectes com el "**Convivim Esportivament**", gestionat per la **Fundació FEEB**, concretament amb l'**ES-FOR-SA'T Júnior**, coordinat amb el CSS Franja del Besòs i l'Espai Jove de Trinitat Vella.

AMICS I CIRC. Es tracta d'un programa extraescolar adreçat a escolars de Bon Pastor i Baró de Viver en risc d'exclusió o que passen per dificultats familiars puntuals. Es treballen **els elements d'integració escolar, autoconfiança i autoestima** amb l'acompanyament educatiu de voluntaris universitaris i l'aprenentatge de tècniques de circ. Els acompanyaments es produeixen al Centre Cívic de Baró de Viver i a l'Escola l'Esperança amb membres de l'entitat **AFEV** de joves universitaris. Els tallers de circ es realitzen a l'**Ateneu Popular de Nou Barris**.

ESCOLA DE SALUT DE GENT GRAN. El seu objectiu és millorar l'**estat de salut percebut de les persones majors de 60 anys**. En facilita la participació en una diversitat d'activitats socials, fet que contribueix a **superar les situacions d'aïllament i solitud**. En aquest projecte hi són presents les entitats dels barris, especialment les associacions de veïns, els serveis públics i equipaments de proximitat, i el voluntariat.

PROJECTE RADARS. Aquest projecte també encara l'**aïllament relacional de les persones grans que viuen soles** i habitualment amb problemes econòmics i situacions de dependència funcional, aspectes que s'agreugen amb els dèficits d'accessibilitat de les finques. L'experiència original del RADARS és a Trinitat Vella, i agrupa en l'acció comunitària als serveis d'atenció a les persones de l'Ajuntament (CSS, Centre Cívic i Biblioteca), el servei de salut primària, els casals de gent gran, les escoles i instituts, i les associacions i entitats que actuen al barri.

2. Dinàmiques d'inclusió en el cicle de vida d'infància, adolescència i joventut

La Xarxa d'Infància, Adolescència i Joventut (XIAJ) és present als tres barris, encara que pren continguts relativament diferents per adaptar-se al context. **El desplegament del Pla de Barris les incorpora com a node de coproducció de polítiques orientades a aquest cicle de vida**. Dins de les xarxes convergeixen els diferents serveis públics d'atenció a les persones, personal tècnic vinculat al districte en els àmbits d'infància, adolescència i joventut, serveis socials, dinamització juvenil, centres cívics i biblioteques, escoles, espais familiars, centres oberts, l'ASPB, i entitats de barri i de ciutat. Es treballen intensivament les franges d'edat 0-6 i 12-16.

Des del punt de vista del creixement vinculat a l'educació, aquesta xarxa té per objectiu escometre aquelles deficiències d'atenció pública o familiar sobre aquests

grups d'edat, de manera que s'**interceptin les tendències estructurals d'exclusió social** que poden hipotecar el futur d'aquests infants i joves.

A partir de la mobilització de recursos públics i associatius es treballen les problemàtiques educatives i relacionals pròpies de cada franja d'edat: l'**accés universal a serveis educatius** de petita infància; el **reforç dels serveis en educació curricular i extracurricular** a fi de promoure l'èxit escolar, disminuir el fracàs en els estudis i evitar l'absentisme; l'**increment de l'oferta d'educació en el lleure**, en activitats culturals i esportives, que permetin aprofundir en la **transmissió de valors cívics** i en la qualitat de les xarxes relacionals; el treball per afavorir les relacions de convivència, superar les diverses violències, i **evitar el consum de tòxics**; i, finalment, **abordar línies d'inserció laboral per als joves**. El valor afegit de la Xarxa és que les accions dutes a terme permeten tractar l'univers de les famílies, fet que facilita abordar diferents **vulnerabilitats associades a trajectòries familiars** en risc o situació d'exclusió social i/o manca d'habilitats parentals i dèficits en el procés de criança.

Les XIAJ potencien projectes comunitaris en part coincidents amb els de salut comunitària. És el cas de l'**ES-FOR-SA'T i l'ES-FOR-SA'T júnior**. Actualment a Bon Pastor es treballa sobre el **Projecte 0-4**, un espai lúdic de criança per a les famílies amb acompanyament professional. De moment, però, allò que més ha garantit la vertebració de la xarxa és la coordinació efectiva de serveis professionals.

No obstant, el potencial d'intervenció de les XIAJ radica en implicar el conjunt de la comunitat educativa (reglada, informal, comunitària i familiar) i els dispositius d'atenció social en una acció de conjunt que direccioni els **serveis de lleure i de suport a la criança com a palanques d'inclusió social d'impacte universal** (directament o indirecta, acaben afectant tota la població).

En l'àmbit de l'educació en el lleure s'hi combinen les experiències dels espais, o similars, amb les activitats orientades a l'esport, àmbit clau de socialització per a aquestes franges d'edat. **La infraestructura de projectes, serveis i equipaments que poden servir de base per a aquesta xarxa és molt important i diversa:**

Equipaments i projectes al territori. Casals infantils de Baró de Viver, Bon Pastor i Trinitat Vella; tallers familiars i per a la petita infància als Centres Cívics dels tres barris; activa implicació de les biblioteques del Bon Pastor i Trinitat Vella en atenció a la infància i la joventut, amb la presència d'un servei específic de caràcter socioeducatiu (amb la participació de la **Fundació IRES**); Projecte de lleure infantil a la Franja del Besòs, impulsat pel districte amb la col·laboració de la **Fundació La Caixa**; Serveis de Dinamització Juvenil (gestionat per la **Fundació Pere Tarrés**) i Sala Jove; accions de comprensió i foment lector, **Jocs de Llibre**, en el marc de les escoles Bernat de Boïl, Baró de Viver i Escola del Bon Pastor; **projecte Baobab** en educació en el lleure.

Centres Oberts amb participació pública. Neus Puig a Trinitat Vella (gestionat per **Trinijove**), Fundació Centre Educatiu i de Lleure al Bon Pastor, el CEL (de l'**arxiprestat de Sant Andreu**) al Bon Pastor.

Associacions de Familiars d'Alumnes. Allà on estan presents, són font d'organització d'activitats extraescolars educatives, lúdiques i esportives.

Entitats i organitzacions prestadores de serveis. Aquí trobem una gran diversitat de projectes i prestació de serveis, amb l'element comú de donar suport a les

trajectòries educatives, formatives, econòmiques (necessitats bàsiques) i relacionals dels infants, els joves i les seves famílies de composició i origen divers. En destaquem les següents: Associació Benestar i Desenvolupament, Associació Salut i Família, Càrites, Trinijove, Fundació IPSS, Fundació Pere Tarrés, Taller de Músics, Amics del Moviment Quart Món, Save de Children, Projecte Vozes (formació musical gratuïta), Agrupament Escolta del Moviment Infantil Juvenil d'Acció Catòlica (MIJAC). I en aquest mateix àmbit és necessari destacar també la importància de l'esport en la promoció d'un lleure en valors accessible a tothom, particularment amb els projectes duts a terme per **Fundació per l'Esport i l'Educació de Barcelona** (Convivim Esportivament, Temps de joc Caps de Setmana, Temps de Jocs Agost) i la **Fundació del Bàsquet Català** (recuperació del Club de Bàsquet Bon Pastor).

3. Relacions de convivència i cohesió comunitària

Les entrevistes realitzades en els tres barris sempre han apuntat, en algun moment o altre i amb més o menys intensitat, els problemes de convivència interpersonals i intercomunitàries. **Les relacions de convivència són una preocupació tant tècnica o professional com veïnal**, sovint soterrada a conseqüència de la responsabilitat discursiva i la correcció del llenguatge polític i tècnic. Però el problema persisteix i pren un caràcter multidimensional que indica un dèficit de valors cívics comuns.

El servei d'educadors al carrer (**APC**) i el de les dues biblioteques treballen els conflictes en l'ús dels espais públics i/o pautes de socialització en equipaments i en espais exteriors, i estan a la base en la conformació de projectes per a la convivència. D'altra banda, l'anterior **Taula de la Convivència** servia d'espai comú per tractar alguns d'aquests problemes en les relacions veïnals. Ara, seria adient reprendre reunions comunes similars (aquesta ha estat una demanda expressada en aquests termes) i plantejar, si convé, una acció conjunta en forma de xarxa específica.

El caràcter multidimensional dels problemes de convivència pren aquest conjunt de comportaments i situacions:

Els assetjaments interpersonals que es produeixen en l'àmbit escolar i que poden donar fruit a múltiples etiquetatges expressats negativament, **la violència masclista** a un nivell micro i ja en etapes adolescents del cicle vital, i **les violències com a sistema de relació entre joves**. El projectes "**Why Violence**" o "**Més que iguals**" donen compte d'aquest conjunt d'agressions interpersonals i proporcionen pautes reflexives i actitudinals per fer-hi front. També la transmissió de valors de respecte i cooperació a partir de l'activitat esportiva en espais de lleure, aspectes treballats especialment per les fundacions **FEEB** i **Fundació del Bàsquet Català**.

Els conflictes en els usos dels espais públics, sigui per manca evident de civisme o per les diferències d'ús entre comunitats de diferents orígens etnoculturals. En aquest darrer punt encara ara **és una assignatura pendent la fluïdesa de relacions amb la comunitat gitana**, especialment al Bon Pastor. Una aportació associativa en aquesta línia és la gitana **Romane Siklovne**, perquè no posa límits al desenvolupament de les persones gitanes. Resulta també necessari **reforçar els vincles interculturals amb les comunitats d'origen immigrant, particularment africà i asiàtic**, sobretot a Trinitat Vella. En aquest barri, les

experiències de la **Coordinadora d'Entitats** en el treball per afrontar els prejudicis culturals a partir de la generació d'espais d'activitats i relacions quotidianes, o la mateixa **Setmana de la Convivència**, constitueixen referents per considerar en els altres barris. En aquesta mateixa línia també trobem un **programa escolar de teatre social**, centrat en pautes de diàleg intercultural entre l'alumnat dels diferents centres educatius.

Les ocupacions de finques de caràcter delinqüencial. Aquesta realitat afecta el conjunt dels barris del Besòs amb graus diversos d'intensitat. En tots els casos, però, el resultat és el mateix: d'una banda, sovint les persones i famílies que ocupen els habitatges són víctimes –afegides a la seva pròpia situació de precarietat- de la **voluntat de negoci il·lícit de les xarxes delinqüencials**; de l'altra es reproduïxen els casos d'assetjament i males praxis de relació de les quals són víctimes els llogaters o propietaris legals d'habitatges dins de finques afectades massivament per les ocupacions. L'efecte immediat d'aquesta situació és la **voluntat dels residents legals de marxar del barri**, fet que de produir-se intensificaria la concentració de marginalitats en aquests barris. Les associacions de veïns i veïnes es veuen superades i impotents per aquesta nova realitat veïnal.

ANNEX

A continuació relacionem les entrevistes efectuades als professionals municipals i a les entitats. La Secretaria Tècnica de l'Acord Ciutadà disposa de la informació sistematitzada d'aquestes entrevistes, així com de la documentació aportada fins ara pels entrevistats. A la relació que segueix, però, s'adjunten unes notes de síntesi del conjunt de les entrevistes.

A) Serveis municipals

- Xavier Molina, Director del Centre de Serveis Socials Franja Besòs
- Mònica Cano, Referent d'Acció Comunitària del Districte de Sant Andreu.
- Marc Lòpez, Director del Centre Cívic del Bon Pastor.
- Beatriz Lieve, Directora del Centre Cívic de Baró de Viver.
- David Motoso, Director del Centre Cívic de Trinitat Vella.
- Virginia Cierco, Directora de la Biblioteca de Bon Pastor.
- Imma Armengod, Directora de la Biblioteca de Trinitat Vella.
- Marta Serra i Rubén Toro, Serveis de Dinamització Jovenil (Bon Pastor i Baró de Viver/ Trinitat Vella i Baró de Viver).
- Miquel Àngel Lozano i Xavier Camino, tècnics del Pla de Barris per Sant Andreu.

Notes de síntesi dels serveis municipals

CSS Franja Besòs

Importància de l'atenció grupal i comunitària a la dinàmica dels serveis socials. Disposen de 7 projectes grupals i de 5 xarxes comunitàries, en les que convé centrar-se: **XIAJ de Bon Pastor, XIAJ Trinitat Vella, XIAJ Baró de Viver, Escola de Salut Bon Pastor i Baró de Viver, Radars a Trinitat Vella**. Està en procés de creació la Xarxa d'Infància als tres barris.

Hi ha una concentració d'acció en l'àmbit **infància, adolescència, joventut**. En serveis i en projectes comunitaris.

El treball comunitari té un **component essencialment professional** i de coordinació de recursos del territori. Els equipaments i els recursos públics són clau en la vertebració de l'acció comunitària, fonamentalment **biblioteques i centres cívics** (especialment el centre cívic de Baró de Viver). També: els **centres oberts d' El Cel** (Bon Pastor, Càrites) i **Neus Puig** (Trinitat Vella, Trinijove). Es demana un per a Baró de Viver.

Important presència associativa a Bon Pastor i Trinitat Vella, però amb **resistències a l'acció conjunta**. Baró de Viver no té una dinàmica associativa al nivell dels altres barris. S'han de tenir molt en compte les associacions de veïns de Bon Pastor i Trinitat Vella.

S'expressa la necessitat de convergir amb les accions impulsades des del Pla de Barris. L'assignació de recursos ha de ser eficient i fonamentada. La implementació del Pla ha comportat que hi hagi noves entitats que treballen en el territori, amb pressupost però amb dèficit de funció concreta. S'intenta vehicular les noves associacions en el marc de les tres XIAJ.

Un segon eix d'intervenció és el de Gent Gran. Cal considerar l'**Escola de Salut** del Bon Pastor i Baró de Viver i el projecte **Radars** (IMSS) a Trinitat Vella.

Temes emergents a considerar: a) Bon Pastor: les ocupacions de finques per part de famílies gitanes nouvingudes, fet que provoca problemes greus de convivència; b) Baró de Viver: Problemes de salut mental en famílies de llarga trajectòria endogàmica i doble patologia.

Servei Acció Comunitària Sant Andreu

Prioritat de l'eix Infància, adolescència, joventut, travessat per l'educació formal i informal i l'empoderament familiar. Dins de l'eix pren relleu l'atenció a la infància.

Equipaments i serveis com a enclavaments comunitaris. Centres cívics, biblioteques, escoles, casals infantils, Servei de Dinamització Juvenil, Sala Jove i Ciberaula. En el cas de Baró de Viver, centrar-se en l'activitat escolar i el centre cívic.

Es posa en relleu el projecte de coeducació dut a terme per l'escola La Maquinista (programa **Més Educació**), conjuntament amb la UB i les escoles del barri. També es destaca la relació entre l'escola pública Baró de Viver i la concertada l'Esperança. Plantegen repartir-se funcions entre primària i secundària i cicles.

Necessitat de diversificar en el territori els recursos socials d'habitatge. En fer concentració de recursos d'emergència i similars es produeix l'efecte de reforçar dinàmiques d'exclusió.

Segon eix d'acció comunitària destacable: Salut mental i patologia dual, al Bon Pastor (**Fundació AREP**).

Projectes i accions comunitàries per tenir en compte:

En infància, adolescència i joventut:

- XIAJ (tres barris).
- Servei de Dinamització Juvenil i Sala Jove (tres barris).
- Esforça't (tres barris).
- Esforça't junior (BP/BV).
- Compartint coneixences 0-4 (BP/BV).
- Habilitats parentals (BV/TV).
- Peluquitas (TV).
- Campanya + que iguals (TV).
- Forja't (TV).
- Comissions Socials (biblioteca/sala jove) (TV).
- Taller escola per a la resolució de conflictes (TV).
- Baobab (TV).

En economia cooperativa, social i solidària:

- Rebot Solidari (BP/BV).
- Banc del Temps (Bon Pastor).

En salut

- Kidstime (tres barris).
- Salut als barris (BP/BV).
- Projecte patologia dual i model d'atenció integral, AREP (BP).
- Assessorament CSMA (BV).
- KMK (BV).
- Taula de salut mental (BV).
- Endavant! (BV).
- Escola de salut (BV).
- Diagnòstic salut als barris (TV).
- Programa Sirian (TV).
- Taula de Salut (TV).

En educació

- Taula de treball de la comunitat educativa (BP).
- + Educació (BP/BV).
- Camins escolars –La Maquinista, Bernat de Boïl i EBM Quatre Torres- (BP).
- Patis oberts (BP/BV).
- Projecte de coeducació Escola La Maquinista.
- Forja't (BP/BV).
- Promotor escolar (BP/BV).
- Relaciona't entre iguals (BP).
- Biblioteca oberta Escola Baró de Viver.
- Baobab (BV).
- Projecte 4 cordes (BV).
- Ciberaula, La Caixa (BV).
- Aprenentatge i serveis (BV).
- Patis oberts (TV).
- Comissions socials escoles i instituts (TV).

Centres Cívics (Bon Pastor, Baró de Viver i Trinitat Vella)

Bon Pastor

S'esmenta el **XIAJ com a treball conjunt de referència** entre professionals de l'administració, equipaments i entitats. Actualment el Pla de Barris impulsa aquesta xarxa.

La dinàmica comunitària té sobretot un impuls públic. Per part de les entitats hi ha tendència al particularisme, cosa que dificulta tant la iniciativa cívica com el treball conjunt. Les xarxes més operatives són les d'equipaments i serveis. És especialment rellevant la feina conjunta entre el centre cívic i la biblioteca.

Insistència en l'eix infància, adolescència i joventut. **Hi ha recursos suficients en les franges 0-4, 4-12, però manquen recursos per a les franges 12-16 i 16 en endavant.** Espai Familiar 0-3 (**IMEB**). Importància de la Sala Jove i el Servei de Dinamització Juvenil.

Reivindicació històrica d'un **Casal de Joves**.

Un projecte clau en educació és la reordenació dels serveis educatius del barri, que afecta al Bernat de Boïl, el Cristòfol Colom i l'Escola Bon Pastor. Distribució dels cicles d'infància, primària, secundària i formació professional. Hi ha un treball en línia molt important.

El centre cívic actua com a receptacle de l'activitat associativa, però ara s'intenta incentivar proactivament aquesta activitat. En tant que espai, però, no reproduïx la problemàtica del barri pel que fa a convivència (dins el centre cívic no hi ha problemes o conflictes que sí es donen fora de l'equipament).

Dificultat d'accés als serveis i els equipaments en funció de categories etnoculturals. Especialment en el cas del col·lectiu gitano i jove. No fan ús del centre cívic i no participen per regla general de les activitats generades.

Baró de Viver

És un equipament mot referent al barri. Han passat de tenir en marxa 10 tallers, a 90. Es tracta de l'únic espai relacional disponible, conjuntament amb el Casal de Gent Gran. Pot afirmar-se que tots els infants passen pel centre.

Es treballa de manera sistemàtica amb la XIAJ del barri, **Trinijove, Apip-Acam, SDJ i Sala Jove**. També hi ha una coordinació regular amb les escoles en la promoció de les activitats del centre, així com en la detecció de problemàtiques, com ara les violències i l'absentisme.

S'afirma que un problema social fonamental és la generació de violències a causa de la manca d'expectatives de progrés, donat que no hi ha expectatives socials ascendents ni desplaçaments espacials (al barri hi entra i en marxa poca gent). En aquest sentit, és un barri que concentra riscos d'exclusió i relacions endogàmiques. Precisament per aquest motiu es valora molt el projecte "**Amics i Circ**", amb tutors universitaris i la participació de l'Ateneu de Nou Barris.

La funció social del d'aquest centre cívic és equiparable a les biblioteques del Bon Pastor i Trinitat Vella.

Trinitat Vella

Segueix la pauta del centre cívic del Bon Pastor d'acollir l'activitat associativa, però en aquest cas el barri disposa de molta presència d'entitats que mostren una gran capacitat d'acció.

S'assenyalen tres reptes:

Un té a veure a la convivència en clau intercultural. L'Associació Coordinadora Trinitat Vella tracta aquesta problemàtica. La presència creixent de persones d'origen immigrant d'Àsia i Àfrica requereix d'un treball constant per superar estereotips.

L'esperit de la **Setmana de la Convivència** s'hauria de mantenir en múltiples activitats micro al cap de l'any. És l'única manera de superar els estereotips.

Un segon repte combina la **necessitat d'habitatge social** (un recurs escàs al barri), amb el problema de les ocupacions d'habitatges per banda de grups delictius, que posteriorment els lloguen il·lícitament.

Finalment, en matèria de cohesió social i urbana s'afirma que **a la zona nord hi ha una concentració de manca de recursos, equipaments, activitat comercial i dificultats d'accés al transport**. La reobertura de la **Casa de les Aigües** i, sobretot, la futura reordenació urbana un cop tancada la presó, haurien d'ajudar a revertir aquesta situació.

Biblioteques de Bon Pastor i Trinitat Vella

L'adaptació de les biblioteques al context social dels barris de referència ha fet que variessin les seves funcions:

Presència en ambdues de la **figura tècnica d'educador social**. Actualment en coordinació amb els educadors de carrer que actuen a Trinitat Vella i al Bon Pastor.

Realitzen una important tasca de **detecció de casos de risc d'exclusió social i/o altres vulnerabilitats**, com ara les violències (bulling, especialment) i aspectes relatius a les convivència.

Són equipaments clau en matèria de **socialització** i relació.

Se centren en el **cicle d'infància i joventut**, sobre el qual treballen a partir de tallers. Sobretot en el cas dels infants, la pauta de treball comporta connectar-los amb les seves famílies. D'aquesta manera incideixen en les responsabilitats i habilitats parentals.

S'expressa una **preocupació sobre el tram de l'adolescència**, tan pel que fa a aspectes educatius com de salut (fonamentalment sexual i en consums).

Promouen la **participació de voluntariat** en el treball en tallers.

Hi ha una **estreta relació amb els centres educatius**: educació infantil i primària, educació en el lleure, centres oberts, Escola d'Adults.

Són agents **detectors d'absentisme escolar** i, en conseqüència, promotors de l'escolarització obligatòria.

Mantenen una **coordinació operativa amb la resta d'equipaments i serveis professionals** en atenció i promoció socials del territori: educatius, d'atenció social, centres cívics, serveis de joventut, serveis de salut (CAP).

Les dues biblioteques prenen de referència i són **part activa de les XIAJ**.

Tècnics del Pla de Barris de Bon Pastor i Trinitat Vella

La perspectiva és **enfortir les xarxes comunitàries en el marc del Pla de Barris**, per tal de generar empoderament del veïnat. A les entitats professionalitzades que conflueixen en el territori se les intenta integrar a la dinàmica del teixit social preexistent. Un cas en aquesta línia és Apip-Acam.

Es donen dificultats de treball conjunt entre tècnics municipals i determinades entitats o moviments veïnals, en el sentit que hi ha associacions de marcat caràcter particularista. És necessària una **mirada que equilibri la visió tècnica i l'associativa**.

Es categoritzen les entitats entre les "node" i les "nínjol". Les primeres actuen en un marc comunitari i estan predisposades al treball en xarxa; les segones es preocupen pel seu eix temàtic i la seva pròpia gent.

A aquesta categorització hi hem d'afegir els referents personals que des d'una perspectiva "node" actuen en diverses accions i projectes alhora. Es tracta de **personatges "híbrids" clau en l'organització comunitària**.

També **resulta necessari valorar si és positiva l'assignació de recursos econòmics a determinades accions** que ja funcionen bé per la pròpia capacitat d'autoorganització, donat que aquesta assignació prodria generar dependència. Un exemple d'autoorganització reeixit és la **Setmana de la Convivència** a Trinitat Vella.

Es confirma la **importància de les biblioteques del Bon Pastor i Trinitat Vella** en tant que enclavaments comunitaris. I dels Centres Cívics en el casos de Trinitat Vella i Baró de Viver.

Es confirma que **el treball en infància, adolescència i joventut és transversal i necessari als tres barris**. Tot i que les **XIAJ** s'organitzen diferent en funció del barri, comparteixen el criteri de l'eix temàtic com a palanca per a altres intervencions (educatives, ocupacionals, parentals, entre d'altres).

En aquesta línia, i des de la perspectiva jove, destaca el projecte audiovisual "**La Nova Vella**", en el qual els joves destaquen les mancances de Trinitat Vella amb esperit crític i creatiu.

En intervenció urbana i social, es comenta la construcció d'una **camp de futbol** (antiga demanda veïnal), un **centre de formació professional al Bon Pastor**, i la **urbanització del carrer Caracas** que connecta els barris de Bon Pastor i Baró de Viver. Finalment, es comenta l'acompanyament social i en matèria de convivència **de les cases barates a les finques verticals**.

B) Entitats

- Taller de músics.
- Joan Berruezo, tècnic del TEB.
- Sergi González, Director de la Fundació per l'Esport i l'Educació de Barcelona.
- Associació Banc del Temps del Bon Pastor.

- Lluís Porcar, Fundació Ires.
- Jordi Ivorra, Fundació del Basquet Català.
- Mª Eugènia Andreu, Associació Salut i Família.
- Pedro Casermeiro, Rromane Silklovne.
- Pere Mora, Fundació Pere Tarrés.
- Rodrigo Araneta, Acathi.
- Roser Busquets, Àrea d'assessorament i famílies d'AREP.
- Josep Mª Navarro, La Fàbrica.
- Associació Co-neix.
- Càrites.
- Trinijove.
- Rebost del Bon Pastor.
- Apip-Acam.
- BP & BV Comunicació i Cultura.

Taller de Músics

Gestionen el projecte **Cabal Musical**, integrat en l'estratègia de l'Eix Besòs. En l'edició en curs (2016-2017), es realitza amb conveni del **Consorci del Besòs** i amb l'acompanyament de la **Fundació Catalunya Cultura**.

El projecte proporciona acompanyament artístic, en matèria tècnica i de formació, per a joves talents del barri del Besòs.

El resultat del Cabal Musical són, d'una banda, la **contribució a la transformació de la realitat social** dels barris, mitjançant el reconeixement de trajectòries d'èxit dels joves participants en el projecte; de l'altra, és la concreció de **projectes d'emprenedoria** en l'àmbit de la música.

Per a participar del Cabal s'ha de tenir talent musical, però el criteri d'accés és el nivell socioeconòmic.

Grup Cooperatiu Taller Escola Barcelona (TEB)

A les seves instal·lacions del TEB es dona **formació, atenció psicològica personal, i feina, a les persones amb discapacitat**. Gran part de la seva activitat és la realització de tasques de manufactura i muntatge industrial, un 80% de la seva activitat. La resta d'activitats són els serveis de neteja i de jardineria.

Són presents a Sant Andreu des dels anys 70. Participen a la **Taula de Discapacitat** i defensen **reforçar aquests espais on es creen sinèrgies i acords d'actuació**. Es treballa amb escoles en formació i muntatge d'horts per a l'Agenda 21 (**Barcelona + Sostenible**). També en cobertes vegetals. Amb **Mercats Municipals**, fan el repartiment d' "**última milla**". La col·laboració amb l'**IMD** municipal és habitual. El **Grup TEB va establir plans de coproducció amb el Pla de Barris** (experiència de solars desbrossats "Manteniment i neteja d'espais i solars municipals").

Disposen de centres ocupacionals (un a Sant Andreu), centres especials de treball (amb unitats de suport de l'activitat professional), així com un conjunt de serveis destinats a facilitar l'autonomia de vida de les persones amb discapacitat intel·lectual,

entre els quals destaquen els de suport a la vida autònoma. A Sant Andreu hi ha les **Llars Residència** (Casa Bloc I i II).

Disposen d'una col·laboració important amb **Fundació de la Caixa**, a partir d'un suport econòmic general, i en concret amb el programa "**Incorpora**". Reben també finançament del **Departament d'Empresa i Ocupació de la Generalitat**, amb programes com el "**Treball amb Suport**".

Actualment són en procés d'ampliar les seves instal·lacions del carrer Fernando Pessoa. Treballen en **un nou centre ocupacional en una nau llogada al polígon del Bon Pastor**. També construeixen una llar-residència de 24 places a l'estació de Sant Andreu Comtal, amb un espai als baixos on ubicar un espai social i cívic per acollir la seva població més envellida.

Fundació per l'Esport i Educació de Barcelona (FEEB)

L'entitat treballa en valors via l'activitat esportiva. Als barris es desenvolupen els següents programes:

Convivim Esportivament. Inclou un conjunt de projectes que vinculen activitat esportiva en processos d'inclusió social. Hi han participat uns 230 infants i joves. A la Franja del Besòs destaquen els projectes **Esforsat Júnior**, en coordinació amb el CSS de la Franja del Besòs, i la posada en marxa d'un equip de **criquet femení** amb l'**Espai Jove** de Trinitat Vella. En el Convivim hi ha una gran col·laboració amb els centres educatius en diferents línies d'intervenció. Hi col·laboren l'**Escola Bernat de Boïl** del Bon Pastor; l'**Escola Ramon Berenguer III** i la **Ramon i Cajal**, i l'**IES Josep Comas i Solà** a Trinitat Vella. Més enllà d'aquests centres, hi ha una relació sistemàtica amb els equips d'**APC**, els **serveis socials**, l'**Associació Esportiva del Bon Pastor** i els **Espai Jove**. En aquest marc es planteja la dinamització de l'**Skatepark** de Baró de Viver.

És important constatar que **amb els joves usuaris dels serveis del FEEB s'ofereix formació de monitoratge esportiu**. Es duen a terme diferents cursos de d'iniciació a tècnic esportiu (**CIATE**). També s'ofereix el curs de **Tutor de Joc** per arbitrar partits. D'aquesta manera el monitoratge de les activitats del Convivim Esportivament és en part del propi barri i sorgeix dels seus mateixos usuaris.

D'altra banda, el projecte **Temps de Joc** (operatiu el mes d'agost), aborda un **seguiment relacional, educatiu, saludable i d'atenció alimentària dels infants** (5-12 anys) en situació de major risc social, en estreta coordinació amb el Centre de Serveis Socials (60 places a Sant Andreu). En el marc del **Pla de Barris** hi ha el **Temps de Jocs Cap de Setmana** (dissabtes de 10 a 15), el qual produeix la mateixa intervenció descrita anteriorment, però durant els caps de setmana del curs escolar.

Finalment, el projecte **Estiu Fantàstic**, el qual **facilita l'accés a activitats esportives i de lleure**, preferentment de la mà de monitors i monitores del propi barri, formats expressament en l'àmbit d'esports. Es desenvolupa d'acord amb els clubs esportius, les escoles, i coordinadament amb els serveis socials del territori

Banc del Temps del Bon Pastor

El banc del temps funciona a partir de la concepció del temps com a unitat d'intercanvi en una economia de la reciprocitat. Els intercanvis (de serveis, arranjaments, suports personals de tota mena) poden efectuar-se tant a nivell individual com col·lectiu. **L'objectiu final és crear comunitat i solidaritat entre veïns.** El Banc del Temps del Bon Pastor té a data d'avui 232 socis, d'entre els quals el 80% són persones majors de 65 anys. El projecte s'origina en el marc de l'**Associació de Veïns del Bon Pastor** i és el banc més antic de Barcelona (una mica més de 10 anys) i dels primers de Catalunya. Ubica la seva seu al Centre Cívic del Bon Pastor.

Entre els socis s'imparteixen diversos cursos, entre els quals destaquen per la seva concurrència els de català per a persones nouvingudes i el d'informàtica, sobretot reeixit entre gent gran. A nivell de ciutat es coordinen amb els altres 68 bancs del temps gràcies a l'**Associació Salut i Família**, que forma i assessora els bancs del temps de Barcelona, entre els quals el de Trinitat Vella i Bon Pastor.

L'entitat té una molt bona connexió amb la dinàmica associativa del Bon Pastor. Es coneixen els problemes i els reptes del barri. Els seus representants expressen preocupació per les friccions de convivència amb determinats grups o membres del veïnat gitano; consideren adient promoure activitats amb dones d'altres orígens apel·lant a la relació i la integració, es mostren esperançats per projectes educatius com el dels **Til·lers** o la reforma del **Centre Obert El Cel**.

Fundació IRES

La Fundació Ires porta a la Franja Besòs de Sant Andreu el servei dels **educadors a la biblioteca del Bon Pastor**. És un servei socioeducatiu fruit de la necessitat concreta d'aquestes dues biblioteques d'adaptar-se a la realitat de l'entorn. Les principals intervencions són treballar els **hàbits dels usuaris infants i joves** que presenten més mancances relacionals i socials, així com la detecció de necessitats. Es realitza reforç escolar, tallers, s'acompanya als menors sols. També es donen eines al personal de la biblioteca per enfrontar situacions problemàtiques.

La Fundació desenvolupa la seva tasca principal al **Districte de Sant Martí**, on realitza nombrosos projectes, des del Casal de l'Escola de la Pau fins al pla de desenvolupament comunitari del Poblenou, passant per diversos projectes i programes de treball amb les famílies i la infància en risc. En aquest sentit destaquen projectes com "**Casal en Família**", destinat a empoderar els pares i mares en competències parentals positives (barri de la Pau), o la Taula de Proinfància de Verneda-La Pau, en què es dona suport a les famílies vulnerables a partir de diverses intervencions (suport psicològic, reforç escolar, activitats d'oci, tallers educatius familiars, etc.). La Fundació també aborda itineraris d'inserció sociolaboral, amb el projecte "**Aferra't**".

Fundació del Bàsquet Català

La **Fundació del Bàsquet Català** té una important presència al Bon Pastor. Ha estat clau en el nou impuls del **Club Bàsquet Bon Pastor**, entre els clubs històrics de la ciutat, i

desenvolupa el projecte d'**Escola de Bàsquet al Bon Pastor**, en el marc del qual hi ha un formació en monitoratge de bàsquet.

L'entitat participa de les **activitats extraescolars i esportives des de la perspectiva de la cohesió social**. Mitjançant el finançament i les subvencions públiques, així com de la pròpia entitat, es garanteix beca per a qui la necessiti. La Fundació disposa d'un acord amb l'**Escola del Bon Pastor** per dur a terme les seves activitats en les instal·lacions esportives escolars. En aquest marc, participa de l'oferta de casals d'estiu al barri. És important constatar, però, que l'entitat reclama la disposició d'altres espais per poder créixer en nombre de participants.

La Fundació manté una bona coordinació amb determinats serveis del barri, especialment amb el **CEM** del Bon Pastor i els **APC**. Des del punt de vista de les relacions de convivència, consideren essencial treballar amb el col·lectiu gitano, tenint especial consideració per les famílies que duen els infants a la pràctica esportiva.

Associació Salut i Família

L'Associació Salut i Família **coordina i assessora els bancs del temps** de Trinitat Vella i Bon Pastor, entre els altres 67 de la ciutat. Els bancs formen part de la **Xarxa d'Economia Solidària (XES)**. En aquest sentit, organitza sessions i jornades de formació i intercanvi d'experiències.

Però la clau de l'activitat de l'Associació són els **projectes i serveis orientats a les persones d'origen immigrant, fonamentalment dones**, en aspectes diversos com l'acompanyament de la maternitat en situació de vulnerabilitat, el suport a dones i famílies en risc social, la prevenció de la pobresa i l'exclusió dels infants, l'impuls de serveis a persones d'origen immigrant extracomunitari mitjançant metodologies interculturals (mediació i atenció grupal), o bé la prevenció de la violència masclista i l'empoderament de les dones. Els projectes derivats d'aquests àmbits d'intervenció es concentren en l'**Àrea Metropolitana**.

L'entitat accentua la importància de generar **sinèrgies estratègiques entre projectes** (coordinació entre "famílies" de projectes i serveis) per tal millorar l'efectivitat de les intervencions. Assenyala la necessitat de **comptar amb la coordinació institucional i la cooperació entre entitats**, a partir d'estratègies compartides basades en la prèvia del reconeixement mutu entre les institucions i les entitats en relació. Indica que s'han de desenvolupar **metodologies de caràcter intercultural** que permetin generar els resultats desitjats en termes de cohesió social.

Una experiència d'èxit de l'entitat són les **sessions grupals i de mediació en l'accés als serveis per a persones i famílies novingudes**, sobretot els de salut (atenció primària i hospitalària; salut sexual i reproductiva).

Rromane Siklovne

L'entitat neix a partir de la constatació que **molt pocs membres del col·lectiu gitano segueixen estudis de grau mig i superiors**, en persistir en la creença de poder subsistir de les activitats tradicionals (mercats, ferralla, compra-venda). L'entitat vol superar la manca d'expectatives de les famílies i dels fills, concentrant-se en **pautar l'èxit educatiu**

de manera que s'incrementin les oportunitats ocupacionals del col·lectiu gitano. També es tracten els **esterotips de gènere** que malmeten la progressió de les dones gitanes.

L'entitat promou estudis de grau mig en el títol de **monitor en lleure educatiu**, fet que reforça disposar de referents gitanos en aquest àmbit.

Des de fa 6-7 anys fan classes d'història del poble gitano, en què s'insisteix en **desvincular el fet d'estudiar de cap tradició cultural**. Realitzen un casal diari al **Bernat de Boïl**, per a nens i nenes d'entre 6 i 13 anys. Es desenvolupen tasques de reforç escolar, fet que ha permès millorar resultats curriculars. Es desenvolupen, també, altres activitats culturals i esportives que faciliten la participació de les famílies en l'evolució educativa dels fills. Un projecte d'èxit en aquest sentit és la col·laboració entre els infants i les seves famílies en la construcció del "**cajón flamenco**". També ho és "**Avancem amb la música**", que promou la igualtat de gènere i fa prevenció respecte de la violència.

Fundació Pere Tarrés

La Fundació Pere Tarrés té una **important presència en matèria educativa** als barris del Besòs i en **serveis de dinamització comunitària**.

Gestionen la **Sala Jove i el Servei de Dinamització Juvenil** del Districte de Sant Andreu. En aquest àmbit, han dut a terme el projecte **I'm Here**, que implicà 70 adolescents d'entre 12 i 16 anys en un procés participatiu que ha comportat la positivització del barri per part dels i les joves de Bon Viver. Són presents a les **XIAJ**.

Així mateix, gestionen recursos de reforç escolar i sales d'estudi a l'**Escola de Baró de Viver**, als **Centres Cívics** de Baró de Viver i Trinitat Vella i a la **biblioteca** del Bon Pastor. D'altra banda, gestionen el **Casal Santíssima Trinitat** de Trinitat Vella i els **Casals de Gent Gran** de Bon Pastor i Baró de Viver.

La valoració de la Fundació respecte dels reptes del territori és, d'una banda, la **necessitat de reforçar els recursos per a la infància**. En termes d'atenció convindria –afirmen– un centre obert a Baró de Viver. D'altra banda, pel que fa a les relacions de convivència, consideren important tractar el **consum de tòxics** (Baró de Viber), el problema de les violències, i la **segmentació social** per comunitats etnoculturals.

Associació Catalana per la Integració d'Homosexuals, Bisexuals i Transsexuals Immigrants (ACATHI)

L'entitat dona suport en el **procés d'inclusió sociolaboral a persones que han sol·licitat refugi per haver estat víctimes de violència, perseguides, amenaçades o discriminades per la seva orientació sexual i/o expressió de gènere**. Treballa, també, per superar tota mena d'estigmatització vers el col·lectiu LGBTIQ+.

En aquesta línia disposen d'un pis d'inclusió a Trinitat Vella (més 2 a Horta-Guinardó), desenvolupen tasques bàsiques d'acollida, com ara l'assessoria legal i l'orientació laboral, l'aprenentatge del català i el castellà, i específicament per al col·lectiu objecte d'intervenció, l'acompanyament de persones en trànsit de gènere.

Cal destacar que **ACATHI** juga un paper important com a agent comunitari del territori, de manera que a banda de la seva missió específica, participa activament en la dinàmica comunitària veïnal, per exemple en els projectes "**Recull i Juga**" i "**Bonviver de les Arts**", o bé en tallers i activitats en els **casals de gent gran** amb persones d'altres orígens i orientacions sexuals. També s'involucra en la realització de la **Festa Major** del Bon Pastor.

Des del coneixement de la realitat del territori, aposten per establir **col·laboracions de tipus urbanístic entre el Bon Pastor i Santa Coloma**, sobretot en la definició dels usos de la llera del riu Besòs; confiar més en les **entitats de barri** que coneixen el detall de les necessitats socials a l'hora d'implementar polítiques públiques com la del Pla de Barris; recuperar la **connexió estratègica amb el polígon** per facilitar l'ocupabilitat. Consideren imprescindible reforçar els **projectes i serveis que incorporin la mediació des de la perspectiva intercultural** com a fórmula per garantir una millor qualitat de les relacions de convivència. En congruència amb això, defensen la idoneïtat del model de biblioteca a Bon Pastor i Trinitat Vella, i reconeixen la tasca duta a terme pels educadors de carrer (**APC**) i l'**Escola d'Adults de Trinitat Vella**. Plantegen la dificultat que suposa la relació amb l'administració municipal, per la **segmentació de les interlocucions i els eixos temàtics**.

Associació per a la rehabilitació de les persones amb malaltia mental AREP

La missió de l'Associació és la **millora de les condicions de vida de les persones amb malaltia mental entre 15 i 65 anys**, la seva integració social i en el sistema productiu, així com la lluita contra els tòpics i els prejudicis que envolten aquesta patologia.

AREP realitza la majoria dels seus projectes a Sant Andreu. A Baró de Viver trobem el projecte **KMK** (KeMexpliKes), que tracta joves (una vintena, d'entre 16 i 25 anys) amb patologia dual. L'objectiu del projecte és **abordar la malaltia en individus que potser no es dirigirien als serveis de salut mental**, tot promovent una atenció psicoterapèutica, el suport curricular, la formació i l'acompanyament ocupacional. **Compten amb un local cedit per l'Ajuntament en fase de construcció**.

Col·laboren amb l'**Agència de Salut Pública**, el **Centre Cívic de Baró de Viver**, el **Casal de Gent Gran**, el **SDJ** i la **Sala Jove**. Són membres de la **XIAJ** i a nivell de Dstricte de la **Xarxa de Recursos de Salut Mental**.

Com a projecte també destaca el **centre especial de treball La Calaixera** (situat a Passeig Maragall 124), que propociona feina a unes 42 persones. Es fa distribució de de material d'oficina, missatgeria, pintura i venda de productes ecològics (Botiga Cal Romesco).

Cooperativa La Fàbric@

Van ser els **responsables d'acció comunitària de l'anterior Pla de Barris** (finalitzat el 2016). Va ser en aquest marc que es va crear la **Taula de Convivència**, on les entitats i els veïns podien parlar dels seus problemes i inquietuds, generant diàleg. Hi eren també els equipaments del barri, els Mossos i la Guàrdia Urbana. Actualment són

els responsables del projecte "**Acompanyament de les cases Barates**", centrat en acompanyar el veïnat reubicat i generar noves dinàmiques a les comunitats de veïns, i de l'"**Agenda Sociocultural**", en què gestionen xarxes i web.

A partir de l'experiència en intervenció comunitària de l'anterior Pla de Barris, la cooperativa defensa la necessitat de **fer aterrar la política pública en processos conjunts de construcció col·lectiva de les intervencions en el territori**, perquè en cas contrari, la distribució de recursos a entitats segons projectes no genera els canvis socials desitjats (relació bilateral administració/entitat).

En relació a reptes de futur, destaquen que per manca d'expectatives de millora col·lectiva i els problemes socials i de convivència, les persones i famílies que tenen l'oportunitat de millorar socioeconòmicament opten per marxar del barri, amb la qual cosa hi ha un **procés de descapitalització social** que afecta de manera especial a Baró de Viver.

Aquest procés es pot frenar si concorren diversos processos socials i urbans:

Tant per Bon Pastor com per Baró de Viver **el polígon és una oportunitat clau** per generar oportunitats d'ocupació, concretar projectes d'economia social i solidària, i amb això establir la població dels barris. La Fàbrica treballa en el projecte "**La biblioteca de les coses**" (préstec d'eines, o objectes, des de la perspectiva de l'economia comunitària).

En aquesta mateixa línia, la **implantació futura de la UPC** (Diagonal Sud), és bàsica per donar més empenta al desenvolupament del polígon, l'activitat econòmica de la zona, i el desplaçament urbanístic (en clau convivencial i de lleure) de la llera del Besòs.

Càrites

Els serveis que proporciona són de **primera atenció social**, fonamentalment gràcies a la tasca de les comunitats parroquials i del voluntariat, i **d'atenció especialitzada a mig i llarg termini**, en què es treballen més sistemàticament les necessitats bàsiques no cobertes, les famílies i la infància en risc, la formació i la inserció laboral, l'exclusió residencial, l'atenció a les persones grans, els problemes de salut mental i els derivats dels processos migratoris. Es dona un relació estratègica i operativa amb els serveis socials municipals. El despatx situat a **Alexandre Galí** serveix d'espai referencial per a la distribució de serveis.

Als barris del Besòs destaquen els següents projectes i serveis:

En **atenció alimentària**, es dona suport al **Rebost Solidari** de Bon Pastor. A Trinitat Vella també hi ha distribució solidària d'aliments.

Ajuts econòmics en metàl·lic per al sosteniment de la llar, transport, despeses escolars i sanitàries. Aquestes contribucions econòmiques surten en bona part del **Programa Caixa Proinfància**, del qual Càrites en gestiona el fons.

Aporten suport i finançament al centre de **suport materno-infantil "Mimos"**, a Trinitat Vella.

Gestionen (mitjançant la Fundació **Centre Educatiu de Lleure**), un Centre Obert al Bon Pastor, el qual dona servei a 30 nens i nenes d'entre 6 i 14 anys. Així mateix, disposen d'una línia de **reforç educatiu** per a tot l'Arxiprestat (del qual en depèn Sant Andreu).

En el mateix marc de l'Arxiprestat disposen de 95 pisos (gestionats per la **Fundació Habitatge Social**), per a casos d'**exclusió residencial severa**.

Des del despatx d'Alexandre Galí es proporcionen un conjunt de **serveis per a persones grans** en situació de vulnerabilitat. En concret: coordinació de grups d'acompanyament a gent gran (voluntaris); servei d'ajuda a la llar (suport a les activitats de la vida quotidiana); 19 habitatges tutelats (24 en total) amb serveis comuns.

Fundació privada Trinijove

De llarga experiència en formació, inserció laboral i acció comunitària a Trinitat Vella, Trinijove treballa preferentment amb **joves, dones i aturats de llarga durada**. Aborda projectes d'economia solidària i disposa des de 2004 d'un **Centre Especial de Treball**. Però **també té una presència significativa en reforç escolar, educació en el lleure i empoderament familiar**.

Als barris del Besòs destaquen els següents projectes i serveis:

Programa de formació i inserció (**PFI**), per a nois i noies de 16 a 21 anys que no han cobert els estudis de l'ESO, a Baró de Viver, de soldadura. Al barri la fundació també gestiona la **Ciberaula** finançada per La Caixa. En matèria de formació i inserció, es dona una **bona relació amb el teixit empresarial del polígon**.

Trinijove desenvolupa la seva **funció d'empresa d'inserció** mitjançant programes com el **Làbora** a Sant Andreu, liderat per l'Institut Municipal de Serveis Socials, i amb la col·laboració de la **Creu Roja, ECAS i Feicat**, i en sintonia amb el teixit empresarial (**RSC**). Gestiona el programa **Incorpora** de la Fundació Bancària La Caixa.

Amb l'Ajuntament de Barcelona (Barcelona Activa), la Generalitat, els sindicats **CC.OO.** i **UGT**, i la **FAVB**, propociona microcrèdits per a un valor màxim de 4.000 € en **projectes empresarials que impulsin l'ocupació i l'autoocupació**.

A Trinitat Vella gestiona (a demanda de l'Ajuntament de Barcelona) el **Centre Obert Neus Puig** per a infants de p5 a 6è, en tant que **espai lúdic i formatiu compensatori per a casos greus de risc social** en el marc familiar (una quarantena d'infants). En aquesta mateixa línia impulsa activitat esportiva, concretament futbol sala, en què es treballen **valors de convivència intercultural**. Hi participen una seixantena de joves i se'n fa seguiment per part d'un equip d'educadors socials. Porten a terme la **Taula Proinfància** a Baró de Viver i Trinitat Vella.

L'entitat gestiona el projecte **Centre d'Art Social Comunitari** en el marc de la Casa de les Aigües de Trinitat Vella. A partir de diversos tallers es treballen aspectes com **l'autoestima, les competències i l'autonomia personals**. En aquest sentit d'acció comunitària també s'inscriu **Ràdio Trinijove**.

Rebost Solidari de Bon Pastor (Ass. Veïns)

La tasca principal del Rebost és precisament el **punt de distribució d'aliments**, on treballen en coordinació amb els serveis socials. Atenen a una quaretena de famílies, d'entre les quals se signifiquen aquelles (persones i famílies) en situació de pobresa malgrat treballin (precarietat i discontinuïtat contractual). El perfil d'usuaris és una combinació de pobresa cronificada i noves unitats familiars que han perdut poder adquisitiu.

Reben congelats un cop al mes, l'entitat fa la compra de producte fresc i altres productes de primera necessitat amb els seus recursos econòmics i les donacions. Reben una petita subvenció municipal via districte i en breu disposaran **d'un nou local proporcionat per l'ajuntament** per millorar les instal·lacions i tenir la capacitat d'incrementar el servei. Els productes, però, arriben sobretot del **Banc dels Aliments**, la col·laboració de **La Caixa** i el **Carrefour**, i de les pròpies recaptas de l'associació.

Fan **tallers de cuina saludable** amb la nutricionista del **CAP** i en col·laboració amb la farmàcia del barri. Aquests tallers també tenen un component important de gent gran que viu sola. Mantenen relació amb l'**Escola de Salut de la Gent Gran**, la **Taula de Salut del Districte** i amb el projecte **Endavata'l**.

Tenen un acord amb l'empresa **Urbaser** per a la logística de transport dels aliments i productes. També disposen de la col·laboració d'altres empreses del polígon, via associació d'empresaris, i marques com **Puig** o el **CC La Maquinista** col·laboren habitualment.

L'entitat confirma la realitat que es donen **problemes de salut mental** entre els seus usuaris, derivats de la precarietat en què viuen. En termes de futur, subratllen la necessitat d'**integrar els joves en la xarxa comunitària** i veïnal, en les entitats, i que es visualitzin les activitats que fan. També identifiquen els **problemes de convivència**, especialment en relació a determinats components (famílies) del col·lectiu gitano, i amb les ocupacions d'habitatges.

Fundació Apip-Acam

Apip-Acam té una implantació recent als barris de Baró de Viver i Bon Pastor. Actualment encara estan en procés de conèixer i integrar-se en la xarxa d'actors del territori.

El projecte que porten a Baró de Viver és un Programa FAMI de tipus C7, orientat a la convivència i la cohesió social. L'objectiu és crear **itineraris d'inserció sociolaboral a famílies vulnerables d'origen immigrant**. Es fa orientació laboral i prelaboral amb entrevistes personalitzades, on es detecten motivacions i aptituds. Si bé el projecte s'adreça a les persones immigrants, Apip-Acam proporciona el servei a molta població de nacionalitat espanyola.

L'entitat és present a les **XIAJ**. **Defensen el treball en xarxa però argumenten que està mancat de direccionalitat i estratègia**. Des del punt de vista de la diversitat cultural, l'entitat es mostra esperançada en l'evolució dels serveis educatius dels barris, però apunten que cal treballar **els aspectes de desencaix cultural entre els espais educatius reglats i les famílies**.

Col·laboren amb el projecte **Temps de Dona** que es fa al Centre Cívic Baró de Viver.

BP&BV Comunicació i Cultura

L'entitat treballa als barris de Bon Pastor i Baró de Viver procurant englobar-los en totes les activitats i projectes que duen a terme, fent que la gent es mogui, conegui el territori i surti del barri.

Comunicació i Cultura gestiona les xarxes socials vinculades als dos barris i la pàgina web del barri. Treballa en els següents projectes: "**Bon Viver de les arts**" (art, exposicions, teatre social); "**CREanimals**" (cura i civisme en la tinença d'animals); "**Bum Bum Pastor**" (gestió del grup de batucada).

L'entitat expressa que hi ha un treball en xarxa escàs, i en aquest sentit troben a faltar la **Taula de la Convivència** de l'anterior Pla de Barris. Aquest element, la convivència veïnal en un context tensionat per diverses causes, constitueix un dels reptes més importants d'actuació al territori.